

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XLIII • CIJENA: 2 €

ZNAKOVI U LITURGIJI
od 14. svibnja do 11. lipnja 2026.

Ferdinand Waldmüller,
Bolesničko pomazanje, 1836.

God. XLIII. (2026.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Denona d.o.o., Zagreb

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST Živo vrelo

UREDNIKOVA RIJEČ

Znakovi u liturgiji 1

NAŠA TEMA: ZNAKOVI U LITURGIJI

Hrvoje Zovko: Znakovi u bogoslužju: sakramentalna učinkovitost
i molitvena izražajnost kao mjesto susreta
vidljivoga i nevidljivoga 2

Ivan Marić: Znakovi i(li) simboli u liturgiji: prema
razumijevanju simboličkog govora liturgije 10

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:
I. Benaković, D. Runje, I. Jurić, A. Maly, S. Jerčić, J. Bošnjaković

Uzašašće Gospodina našega Isusa Krista 16

Sedma vazmena nedjelja 20

Pedesetnica. Duhovi 24

Svetkovina Presvetoga Trojstva 28

Svetkovina Presvetoga Tijela i Krvi Kristove 32

Deseta nedjelja kroz godinu 36

U DUHU I ISTINI

Cecilija Pleša: Hvaljen i slavljen dovijeka 40

Znakovi u liturgiji

Čovjek, uronjen u vlastitu tjelesnost, ograničenost i krhkost postojanja, ne dolazi do Boga mimo svijeta, ne preskače stvarnost koja ga okružuje niti ju zaobilazi u potrazi za nečim »višim«, nego upravo po punini te stvarnosti. Kroz znakove koji su mu bliski i razumljivi, kroz ono što vidi vlastitim očima i dotiče vlastitim rukama, kroz ono što dijeli s drugima u zajedništvu koje ga nadilazi polako otkriva da se smisao ne nalazi izvan života, već u njegovoj najdubljoj, tihoj nutрини. I upravo u toj jednostavnosti liturgijskoga čina zbiva se otajstvo koje izmiče svakom pokušaju potpunoga razumijevanja. Nevidljivo se daruje kao blizina koja se ne može uhvatiti, ali se može iskusiti, a vječnost, ne narušavajući vrijeme niti ga poništavajući, ulazi u njegov tijek i ispunja ga smislom koji se rađa u samome susretu čovjeka i Boga, skrivenom u jednostavnosti koja upravo zbog toga postaje beskrajno duboka.

U tom se iskustvu, koje ne proizlazi iz apstraktnoga promišljanja, već iz uronjenosti u živu zbilju slavlja, postupno razabire temeljna značajka liturgijskoga znaka koja ga razlikuje od svakoga drugog oblika ljudskoga izražavanja. On, naime, ne ostaje tek sredstvo koje prenosi poruku, kao da bi se ista stvar mogla izreći i na neki drugi način, nego postaje događaj i mjesto prisutnosti u kojemu se ono na što upućuje ne zadržava na razini misli ili uspomene, nego se na otajstven način daruje i postaje doticajno čovjeku, premda uvijek izmiče potpunoj dohvatljivosti osjetila i ostaje veće od svakoga ljudskog iskustva. Upravo u toj tihoj napetosti između vidljivoga i nevidljivoga, znak se otvara kao prostor susreta koji nadilazi svaku jednoznačnost i ostaje otajstvo.

U istoj dinamici, uz sakramentalne znakove koji na jedinstven način uprisutnjuju milost, liturgijski život Crkve prožet je i drugim znakovima, neizostavnima za cjelinu slavlja: u znaku križa, u klečanju i stajanju, u procesijama, u kâdu tamjana, u svjetlu svijeća, u liturgijskoj odjeći i u mnogim drugim vidljivim i tjelesnim gestama vjera ne ostaje samo izrečena, nego se oblikuje i utjelovljuje, jer čovjek ne vjeruje samo mišlju, već čitavim svojim bićem. Ti jednostavni, a duboko prožeti znakovi uvode u otajstvo, tiho pripremaju srce za primanje dara i sabiru zajednicu u jedno tijelo koje u samome činu slavlja biva zahvaćeno i oblikovano otajstvom koje slavi.

No, u vremenu koje se sve više oslanja na mjerljivo, funkcionalno i neposredno korisno, takvi znakovi lako ostaju neprepoznati ili svedeni na puku vanjštinu, a ipak ustrajno i tiho upućuju na dublju dimenziju stvarnosti, pozivajući na pogled koji ne ostaje na površini, već se otvara onome što uvijek izmiče potpunom zahvaćanju, gdje čovjek biva neprimjetno prožet otajstvom koje ga iznutra preobražava.

Urednik

Znakovi u bogoslužju: sakramentalna učinkovitost i molitvena izražajnost kao mjesto susreta vidljivoga i nevidljivoga

HRVOJE ZOVKO

U liturgiji znak ne samo da upućuju na milost, nego je, u sakramentalnom redu, mjesto njezina stvarnog priopćenja.

Kršćanska liturgija ne počiva na apstraktnim idejama, nego na Božjem djelovanju koje se čovjeku priopćuje u povijesti, tijelu, riječi i materiji. Zbog toga je pitanje znaka jedno od temeljnih pitanja liturgijske teologije. Čovjek, kao biće duše i tijela, duhovne stvarnosti prima i izražava po osjetilno dohvatljivim oblicima; stoga nije slučajno da se i Božje spasenjsko djelovanje u povijesti objave služi znakovima. *Katekizam Katoličke Crkve* ističe da je sakramentalno slavlje satkano od znakova i simbola te da njihovo značenje ima korijen u stvorenju, ljudskoj kulturi, događajima Staroga saveza i puninu objave u Kristu (usp. *KKC* 1145).

Drugi vatikanski koncil liturgiju definira kao vršenje Kristove svećeničke službe u kojoj se čovjekovo posvećenje označuje osjetilnim znakovima i na način vlastit svakomu od njih ostvaruje (usp. *SC* 7). Ta je formulacija presudna jer pokazuje da liturgijski znak nije puka ilustracija religiozne ideje. U liturgiji znak ne samo da upućuju na milost, nego je, u sakramentalnom redu, mjesto njezina stvarnog priopćenja. Ujedno, isti koncilski tekst snažno naglašava da liturgija traži svjesno, djelatno i plodno sudjelovanje vjernika, koje uključuje riječi, geste, tjelesna držanja i svetu šutnju (usp. *SC* 14.30).

Suvremeni pastoralni kontekst pokazuje da upravo na području znakova često nastaju dvije suprotne redukcije. Prva liturgijske znakove svodi na dekorativne ili didaktičke elemente pa se njihova teološka dubina gubi u estetskome dojmu ili u subjektivnom doživljaju. Druga ih shvaća gotovo mehanički, kao da sama vanjska izvedba automatski proizvodi duhovni plod bez obraćenja, vjere i sudioništva Crkve. Stoga je potrebno obnoviti cjelovito razumijevanje znaka: znak je u liturgiji uvijek kristološki,

Antoine Coypel,
Krštenje Kristovo, 1690.

Krist je punina
Objave i središte svih
liturgijskih znakova;
Crkva je zajednica u
kojoj se ti znakovi slave
i tumače; a čovjek je
onaj koji po osjetilnom
ulazi u otajstveno.

eklezijalno i antropološki određen. Krist je punina Objave i središte svih liturgijskih znakova; Crkva je zajednica u kojoj se ti znakovi slave i tumače; a čovjek je onaj koji po osjetilnom ulazi u otajstveno.

Cilj je ovoga teksta pokazati da su znakovi konstitutivni za bogoslužje Crkve te da njihova prava interpretacija traži razlikovanje sakramentalne učinkovitosti i molitvene izražajnosti, ali i uvid u njihovo zajedničko izvorište u utjelovljenju Sina Božjega. Metodološki se rad oslanja na *Katekizam Katoličke Crkve*, konstituciju *Sacrosanctum Concilium* i *Opću uredbu Rimskoga misala*, uz temeljni uvid liturgijske teologije da se u bogoslužju vidljivo otvara prema nevidljivomu, a ljudsko postaje nositeljem Božjega dara.

[...] sakrament je znak, ali djelotvoran; njegov je izvor Krist; njegov je subjekt Crkva; a njegov je plod udioništvo u božanskome životu. Stoga sakramentalni znak nikada nije tek vanjska religijska gesta, nego događaj Kristova djelovanja u njegovu tijelu koje je Crkva.

Znak u bogoslužju otajstva: sakramenti

Sakramentalni znak pripada samoj jezgri kršćanskoga poimanja spasenja. Katekizam sažeto definira sakramente kao djelotvorne znakove milosti, od Krista ustanovljene i Crkvi povjerene, po kojima nam se dijeli božanski život (usp. KKC 1131). U toj definiciji sadržana su četiri bitna elementa: sakrament je znak, ali djelotvoran; njegov je izvor Krist; njegov je subjekt Crkva; a njegov je plod udioništvo u božanskome životu. Stoga sakramentalni znak nikada nije tek vanjska religijska gesta, nego događaj Kristova djelovanja u njegovu tijelu koje je Crkva.

Katekizam nadalje naglašava da čovjek duhovne stvarnosti izražava i prima po tjelesnim znakovima i simbolima (usp. KKC 1146), a upravo to antropološko polazište otvara mogućnost da stvorenje postane sredstvo posvećenja. Voda, kruh, vino, ulje, polaganje ruku ili izgovorena riječ nisu proizvoljno odabrani elementi. Oni pripadaju iskustvu stvorenoga svijeta i ljudskoga života, ali su u povijesti spasenja preuzeti, očišćeni i ispunjeni novim značenjem. Prema Katekizmu, liturgija Crkve pretpostavlja, integrira i posvećuje elemente stvorenja i ljudske kulture te im daje dostojanstvo znakova milosti nove stvorenosti u Kristu (usp. KKC 1149-1152.).

Upravo se ovdje pokazuje zašto je materijalna dimenzija sakramenata teološki neizostavna. Bog ne spašava čovjeka mimo njegove tjelesnosti i povijesti, nego ih uzima ozbiljno. Voda krštenja ne simbolizira samo čišćenje, nego po obećanju Kristovu i djelovanju Duha Svetoga stvarno ucjepljuje u njegovu smrt i uskrsnuće. Euharistijski kruh i vino ne označuju tek zajedništvo, nego u euharistijskom slavlju postaju sakramentalna prisutnost Kristova tijela i krvi. U tome smislu sakramentalni znak uvijek nosi dvostruku strukturu: označuje i ostvaruje. Vidljivi obred označuje i uprisutnjuje milosti vlastite pojedinomu sakramentu (usp. KKC 1131).

Drugi vatikanski koncil to izražava tvrdnjom da su sakramenti usmjereni na posvećenje ljudi, na izgradnju Kristova Tijela i, napokon, na iskazivanje bogoštovlja Bogu, ali kao znakovi oni također poučavaju (usp. SC 59). Time se izbjegava svako sužavanje sakramenata na privatno iskustvo ili na ritualnu učinkovitost bez eklezijalne i poučne dimenzije. Sakramentalni znak je istodobno čin Krista i čin Crkve; on uvodi u zajedništvo, tumači vjeru i daje milost. Zato je liturgijska forma važna: Crkva ne raspolaže sakramentima kao »vlastitim vlasništvom«, nego ih prima i vjerno slavi. *Sacrosanctum Concilium* izričito podsjeća da nitko, pa ni svećenik, ne smije samovoljno ništa dodavati, oduzimati ili mijenjati u liturgiji (usp. SC 22).

Sakramentalni znak treba, dakle, promatrati u horizontu utjelovljenja. U Kristu se nevidljivi Bog objavio vidljivo, a ono što

Luca della Robbia,
Pjevanje, (prikaz inspiriran psalmom 150
– Hvalite Gospodina), 1438.

Sakramentalni znak je istodobno čin Krista i čin Crkve; on uvodi u zajedništvo, tumači vjeru i daje milost. Zato je liturgijska forma važna: Crkva ne raspolaže sakramentima kao »vlastitim vlasništvom«, nego ih prima i vjerno slavi.

je bilo vidljivo u Spasitelju nastavlja biti pristupačno u svetim otajstvima Crkve. Liturgija zato nije bijeg iz materijalnosti, nego njezino preobraženje. U sakramentima Bog djeluje po znakovima koji su čovjeku razumljivi, osjetilni i povijesni, ali ih nadilazi snagom svoje milosti. To je razlog zbog kojega sakramentalni realizam nikada ne smije biti zamijenjen ni pukim simbolizmom ni ritualnim automatizmom. Sakramenti donose ono što označuju, ali njihov plod traži raspoloživost primatelja; oni nisu čarobni čin, nego dar Uskrsloga Krista u Crkvi (usp. *KKC* 1131-1133).

Tamjan izražava čast, posvećenje i
uzdizanje molitve Bogu

Svijeća ne »proizvodi«
milost, ali snažno
očituje Krista kao
svjetlo svijeta i budnost
vjerničke nade. Tamjan
izražava čast, posvećenje
i uzdizanje molitve
Bogu. Liturgijsko ruho,
boje i uređeni prostor
ne služe prvenstveno
ukrasu, nego vidljivomu
razlikovanju službi,
vremena i otajstvenoga
karaktera slavlja.

Znakovi u molitvenom bogoslužju

Uz sakramente, liturgijski i molitveni život Crkve obilježen je mnoštvom znakova koji ne djeluju na isti način kao sakramenti, ali su za vjeru i bogoslužje neizostavni. Katekizam o blagoslovinama govori kao o »svetim znakovima« koji nalikuju sakramentima: oni označuju osobito duhovne učinke koji se postižu zagovorom Crkve te pripremaju ljude da prime glavni učinak sakramenata i posvećuju različite životne okolnosti (usp. *KKC* 1667). Tom se odredbom jasno naglašava razlika: sakramenti priopćuju milost na njima vlastit način; blagoslovine, geste i drugi molitveni znakovi raspolažu, izražavaju, usmjeruju i produbljuju vjernički odgovor.

Među takve znakove pripadaju znak križa, klečanje, stajanje, naklon, procesija, polaganje ruku u blagoslovu, škropljenje blagoslovljenom vodom, svijeće, tamjan, liturgijska šutnja i pjevanje. Njihova je uloga višestruka. Prvo, oni potvrđuju da je čovjek u molitvi cjelovito biće: ne moli samo umom, nego i tijelom. Drugo, oni oblikuju zajednički crkveni habitus; zajednica ne vjeruje samo individualnim nutarnjim činom, nego i zajedničkim

ritmom odgovora, pokreta i šutnje. Treće, oni imaju mistagošku vrijednost: uvode u otajstvo ne apstraktnim definicijama, nego iskustvenim sudjelovanjem.

Sacrosanctum Concilium zbog toga izričito traži da vjernici sudjeluju ne samo riječima i pjevanjem, nego i činima, kretnjama i držanjem tijela, a u prikladnim trenucima i svetom šutnjom (usp. SC 14.30). *Opća uredba Rimskoga misala* još je konkretnija te ističe da se jedinstvo zajednice lijepo očituje u zajedničkim gestama i držanjima vjernika (usp. OURM 42.96). To znači da tjelesni znakovi nisu liturgijski dodatak, nego stvarni nositelji zajedničkoga sudjelovanja. Klečanje, primjerice, izražava klanjanje i poniznost; stajanje označuje budnost uskrsnoga naroda; znak križa sažima krštenički identitet i ispovijest trojstvene vjere. Ti znakovi ne djeluju *ex opere operato* kao sakramenti, ali ipak nisu proizvoljni: Crkva ih prima, uređuje i tumači unutar svoga bogoslužnoga iskustva.

Isto vrijedi i za materijalne znakove molitvenoga bogoslužja. Svijeća ne »proizvodi« milost, ali snažno očituje Krista kao svjetlo svijeta i budnost vjerničke nade. Tamjan izražava čast, posvećenje i uzdizanje molitve Bogu. Liturgijsko ruho, boje i uređeni prostor ne služe prvenstveno ukrasu, nego vidljivomu razlikovanju službi, vremena i otajstvenoga karaktera slavlja. Tu se pokazuje duboka pedagogija liturgije: čovjek uči vjeru ne samo slušanjem, nego i gledanjem, kretanjem, dodirom, ritmom i tišinom.

Ipak, molitveni znakovi mogu izgubiti svoju snagu ako se odvoje od vjere i unutarnjega pristanka. Formalizam prijeti kad gesta ostane prazna, a privatizacija kad se zaniječe vrijednost zajedničkoga oblika. Zato koncilaska obnova s pravom traži da znakovi i obredi jasnije izražavaju svete stvarnosti koje označuju te da ih vjernici mogu lako razumjeti i u njima djelatno sudjelovati (usp. SC 14.21). Pravo razumijevanje molitvenih znakova stoga traži spoj vjernosti liturgijskoj formi, katehetskoga tumačenja i duhovnoga usvajanja.

Teološko značenje znakova: susret vidljivoga i nevidljivoga

Teološko središte pitanja o znakovima nalazi se u načinu na koji Bog spašava. Kršćanska vjera ne poznaje suprotstavljenost između vidljivoga i nevidljivoga, nego njihovu hijerarhijski uređenu povezanost. Bog, koji je po sebi nevidljiv, objavio se u povijesti, riječima, događajima i naposljetku u Riječi koja je tijelom postala. Zbog toga liturgijski znakovi nisu sekundarna religijska ornamentika, nego nastavak Božje pedagogije objave i spasenja. Katekizam ističe da Bog govori čovjeku po vidljivom stvorenju te da osjetilne stvarnosti mogu postati sredstva izražavanja Božjega posvećujućeg djelovanja i čovjekova bogoštovlja (usp. KKC 1147-1148).

[...] molitveni znakovi mogu izgubiti svoju snagu ako se odvoje od vjere i unutarnjega pristanka. Formalizam prijeti kad gesta ostane prazna, a privatizacija kad se zaniječe vrijednost zajedničkoga oblika.

[...] znak u liturgiji
zahtijeva vjeru. Ne zato
da bi vjera naknadno
»dodala« značenje inače
praznome obredu, nego
zato što se otajstvo prima
u odnosu, a ne samo na
razini opažanja. Vidljivo
bez vjere može ostati
nepročitano; vjera bez
vidljivoga u kršćanskom
bi se smislu pretvorila u
bestjelesnu duhovnost.

U tome je smislu liturgija privilegirano mjesto susreta vidljivoga i nevidljivoga. *Sacrosanctum Concilium* uči da se u liturgiji posvećenje čovjeka po osjetilnim znakovima ne samo označuje nego i ostvaruje na način vlastit svakomu od njih (usp. SC 7). Ova koncil-ska formulacija čuva objektivnost liturgije: u bogoslužju se događa više od komemoracije, religioznoga sjećanja ili zajedničkoga izraza pripadnosti. Krist je u liturgiji djelatatan; on pridružuje Crkvu svome djelu slavljenja Oca i posvećenja ljudi (usp. SC 7). Zato je liturgija vrhunac kojemu teži djelatnost Crkve i ujedno izvor iz kojega proi- stječe sva njezina snaga (usp. SC 10).

No, upravo zato znak u liturgiji zahtijeva vjeru. Ne zato da bi vjera naknadno »dodala« značenje inače praznome obredu, nego zato što se otajstvo prima u odnosu, a ne samo na razini opažanja. Vidljivo bez vjere može ostati nepročitano; vjera bez vidljivoga u kršćanskom bi se smislu pretvorila u bestjelesnu duhovnost. Litur- gijski znak stoji na sjecištu dara i odgovora: Bog se daje kroz znak, a Crkva ga u vjeri prima, slavi i životom potvrđuje. Tako se nadilazi i racionalistička sumnja prema simbolu i magijsko precjenjivanje samoga obreda.

Ovdje se otvara i egzistencijalna dimenzija liturgijskih zna- kova. Oni nisu zatvoreni u crkveni prostor, nego oblikuju kršćan- ski pogled na svijet. Tko je u krštenju prošao kroz vodu, drukčije razumije novi život; tko redovito kleči u euharistijskome klanja- nju, drukčije razumije odnos prema Bogu; tko u svijeći i uskrsnom svjetlu prepoznaje Krista, drukčije gleda tamu povijesti. Znakovi u liturgiji odgajaju osjetila vjere. Oni poučavaju da materijalno nije prepreka milosti, nego mjesto njezina djelovanja; da tijelo nije suparnik duhu, nego njegov suradnik; i da zajednički obred nije suprotan osobnoj vjeri, nego je oblikuje i provjerava.

Zbog toga je za pastoralnu praksu važno očuvati dostojanstvo, jasnoću i istinitost liturgijskih znakova. Ondje gdje su znakovi banalizirani, pretjerano umnoženi ili svedeni na subjektivnu krea- tivnost, liturgija gubi transparentnost za otajstvo. Ondje pak gdje su vjerno slavljene i razumno tumačene, oni postaju stvarna škola vjere. Liturgijski znak nije zapreka susretu s Bogom, nego način na koji Bog, po Kristu i u Duhu Svetomu, ostaje bliz čovjeku.

Zaključak

Razmatranje znakova u bogoslužju pokazuje da je čitava liturgija Crkve prožeta sakramentalnom logikom utjelovljenja. U sakramen- tima znakovi nisu samo izražajni, nego djelotvorni: oni označuju i uprisutnjuju milost koju Krist daje svojoj Crkvi. U molitvenom bogoslužju i blagoslovinama znakovi ne posjeduju istu sakramen- talnu učinkovitost, ali su nezamjenjivi za izražavanje vjere, zajed- ničko sudjelovanje i pripremu za plodno primanje milosti. U oba slučaja riječ je o istome teološkom principu: Bog čovjeka zahvaća po onome što je čovjeku osjetilno, tjelesno i povijesno blisko.

Stoga se liturgijski znakovi moraju tumačiti iznutra, iz otajstva Krista i Crkve. Ako ih se svede na puku simboliku, liturgija se osiromašuje i gubi se realizam spasenjskoga događaja; ako ih se pak shvati mehanički, gubi se osobna i eklezijalna dinamika vjere. Pravilan pristup traži jedinstvo objektivnoga dara i subjektivnoga pristanka, obreda i života, vidljivoga i nevidljivoga. U tome se očituje trajna vrijednost koncilske liturgijske obnove: vjernike valja uvoditi u smisao znakova kako bi mogli svjesno, djelatno i plodno sudjelovati u svetim otajstvima.

Za suvremeni crkveni život to znači da je potrebna nova mistagoška osjetljivost. Nije dovoljno propisno obaviti obred; potrebno je pomagati vjernicima da u znakovima prepoznaju Kristovo djelovanje i poziv na obraćenje života. Tada voda, kruh, vino, znak križa, klečanje, svijeća, šutnja i pjesma prestaju biti samo poznati religijski oblici te postaju ono što u liturgiji doista jesu: mjesta susreta Boga koji se daruje i čovjeka koji u vjeri odgovara.

U tom se svjetlu otvara i šira eklezijalna odgovornost za liturgijsku formaciju. Svećenici, vjeroučitelji i pastoralni djelatnici pozvani su ne samo vjerno slaviti liturgiju, nego i sustavno tumačiti njezin jezik znakova. Bez takve mistagoške pratnje postoji opasnost da znakovi ostanu nerazumljivi ili svedeni na puku tradiciju bez osobnoga usvajanja. Suprotno tomu, pravilno shvaćeni i življeni znakovi postaju mjesto trajne evangelizacije: oni uvode u otajstvo, oblikuju kršćanski identitet i omogućuju da liturgija doista bude izvor i vrhunac života Crkve. Tako se potvrđuje da liturgijski znak nije zatvoreni obredni element, nego dinamična stvarnost koja povezuje slavlje, vjeru i svakodnevni život vjernika. ■

Doménikos Theotokópoulos, *Krštenje Kristovo*, 1608. – 1614.

Znakovi u liturgiji i njihova simbolička dimenzija

IVAN MARIČ

Znak prvenstveno funkcionira tako da nešto označi, objasni ili usmjeri pozornost prema nečemu drugome: on upućuje izvan sebe i može biti shvaćen kad je pravilno »dešifriran« te je njegova logika referencijalna.

Da liturgiju nije moguće razumjeti bez jezika znakova i simbola potvrđuje i sama koncilaska Konstitucija o liturgiji *Sacrosanctum Concilium* koja opisuje liturgiju kao čin u kojem se posvećenje čovjeka označuje pomoću osjetilnih znakova i ostvaruje na način koji je pojedinom znaku svojstven (SC 7). S druge strane, i Katekizam Katoličke Crkve precizira kako je sakramentalno slavlje protkano znakovima i simbolima te o njima govori polazeći od antropoloških temelja (KKC 1145-1149) jer čovjek, tjelesno i duhovno biće, svoje duhovne stvarnosti izražava pomoću osjetilnih znakova i simbola. Ili, prema R. Guardiniju, simbol se rađa kada neka unutarnja, duhovna stvarnost, biva izražena u vanjskom, tjelesnom svijetu.

Kao što su čovjeku potrebni znakovi i simboli kako bi mogao komunicirati s drugima, jednako tako to vrijedi i u njegovu odnosu s Bogom budući da i sam Bog govori čovjeku preko stvorenoga svijeta, a čovjek odgovara preko jezika, gesta i drugih radnji. Upravo zbog toga i samu liturgiju možemo prepoznati kao cjelinu znakova i simbola ili kao jednu od njenih temeljnih oznaka istaknuti simboličko djelovanje.

Razlika između znaka i simbola

Kako bismo produbili pitanje znakova i simbola u liturgiji, prije svega potrebno je razjasniti pojmove znaka i simbola koji se često u literaturi koriste kao istoznačnice. Ne ulazeći u detaljnu analizu pojmova i načine na koje ih različite znanstvene discipline interpretiraju, zadržat ćemo se na analizi koja će nam pomoći rasvijeliti pitanje liturgije kao simboličke stvarnosti te jasno razlikovati znak od simbola. To je važno, iako vrlo često, ne samo kad je u pitanju liturgija, nego i druge znanstvene discipline, pojam znaka biva korišten u značenju koje ćemo ovdje dati isključivo simbolu.

Znak bismo, prema tome, mogli svrstati u red spoznaje i prijenosa informacija dok bi simbol pripadao redu odnosa i sudjelovanja. Već sama etimološko-semantička razina simbola – »staviti zajedno« – ukazuje na to da se u simbolu radi o jednom fragmentu kojemu je potreban drugi dio da bi se oblikovala kompletna stvarnost. Znak prvenstveno funkcionira tako da nešto označi, objasni

ili usmjeri pozornost prema nečemu drugome: on upućuje izvan sebe i može biti shvaćen kad je pravilno »dešifriran« te je njegova logika referencijalna. Stoga znak iako upućuje na nešto izvan sebe, za razliku od simbola, ne uvodi u stvarnost na koju upućuje. Simbol pak ukazuje na stvarnost različitu od sebe, ali i uvodi u njezinu prisutnost, uspostavlja vezu između subjekta i stvarnosti koju simbolizira. Prema tome svaki simbol jest znak, ali ga nadilazi, jer je kod simbola riječ o drugačijem načinu prisutnosti, dok obratno ne vrijedi (usp. Sartore, *Liturgia; Segno/Simbolo*, 2001., 1854.-1855.).

Znak je nadalje često jednoznačan, funkcionalan i konvencionalan (primjerice, crveno svjetlo na semaforu znači obvezu zaustavljanja). Iako ne postoji unutarnji odnos između crvenog svjetla i zaustavljanja automobila, taj je odnos uspostavljen dogovorom i traje koliko traje dogovor (usp. Folley, *Anthropological linguistics: an introduction*, 1997., 5.). Prema tome, znak, kada bi zahtijevao širu interpretaciju, izgubio bi svoju svrhu. Jednako tako, nakon primanja informacije koju znak nudi, on postaje »potrošen« i prestaje biti predmet našeg interesa. Simbol se, naprotiv, ne iscrpljuje tek u prenošenju značenja, on objedinjuje više slojeva značenja, ima sposobnost uspostaviti odnos i zajedništvo. Simbol ne može biti primljen tek kao obavijest nakon koje prestaje njegovo značenje; on uvodi u iskustvo.

Znakovi u liturgiji i njihova simbolička punina

Na temelju gore navedenoga moguće je izdvojiti neke nosive karakteristike koje simbol posjeduje. Najprije, simbol ne može kao znak biti zamijenjen dogovorom niti mu je moguće promijeniti svrhu. Tako na primjer nije moguće zamijeniti Davidovu zvijezdu nečim drugim jer je ona upisana u židovski identitet jednako kao što simbol križa ne može biti zamijenjen jer je križ mjesto Isusova potpunog predanja. Sljedeća bitna karakteristika simbola je sudjelovanje simbola u predstavljenoj stvarnosti, simbol predstavlja nešto

Fidelis Schabet,
Bog Otac, 1846. – 1848.

[...] znak, kada bi zahtijevao širu interpretaciju, izgubio bi svoju svrhu. Jednako tako, nakon primanja informacije koju znak nudi, on postaje »potrošen« i prestaje biti predmet našeg interesa.

Sam Bog, kako bi
komunicirao s čovjekom,
koristi se jezikom koji
čovjek razumije. Služi se
stvorenim stvarnostima
kako bi čovjeku
darovao nevidljivu
stvarnost milosti.

što on sam nije. Obrezanje je tako jedan od simbola koji nekoga čini pripadnikom židovskog naroda. Štoviše, čin obrezanja uvodi ga u bitnu karakteristiku tog naroda kao izabranog naroda.

Sljedeće što možemo istaknuti kad je u pitanju simbol je njegova sposobnost da uvede u dublju razinu stvarnosti, odnosno da otvara pristup stvarnostima koje su nam inače zatvorene. S. Krajnc kao primjer navodi nogometnu utakmicu u kojoj netko, i kao gledatelj, biva uključen u dinamiku utakmice navijajući za svoju momčad. Pritom je sam nogometni svijet protkan simbolima kao što su grb, dres i boje kluba koje za navijača nisu tek običan znak nego upravo simbol pripadnosti klubu i simbol navijačkog identiteta. Osim stvarnostima koje su nam inače nedostupne, simbol otvara i dimenzije naše duše, različite razine naše unutarnje stvarnosti. U kontekstu liturgije, simboli oraspolažuju dušu i otvaraju mogućnost susreta s Bogom (usp. Krajnc, *Liturgy and Tillich's theory of symbols*, 2014., 316.-318.).

Simbolička dimenzija znakova u liturgiji

Sam Bog, kako bi komunicirao s čovjekom, koristi se jezikom koji čovjek razumije. Služi se stvorenim stvarnostima kako bi čovjeku darovao nevidljivu stvarnost milosti. Još više, utjelovljenjem Isusa Krista Bog nam se daje opipati (usp. *1Iv* 1,1) čineći tako od kršćanstva i kršćanske liturgije mjesto susreta, koje nadilazi svako mijenjanje kršćanstva s ideologijom.

U liturgiji njezine geste i predmeti uvijek upućuju na dublje stvarnosti i značenja. Simbol u liturgiji ne služi tek racionalnom razumijevanju onoga što on nosi, jer se njegova dubina uostalom i ne može iscrpiti u racionalnom. Simbol uspostavlja odnos; on zahvaća dakako i razum, ali i osjeća je i tijelo i samu zajednicu koja slavi. Budući da ne može biti sveden na jednu poruku i na jedan učinak, simbol traži odgovor vjernika. Zato sam vjernik ne može istinski slaviti ako se ne prepusti simboličkom djelovanju liturgije. Ili, drugim riječima, simbol ne dopušta da vjernik bude tek puki promatrač događaja, nego ga čini dionikom misterija.

Nemoguće je, dakle, slaviti, a ne prepoznati istovremeno simboličku funkciju kruha, vina, liturgijske odjeće, tamjana, vode, uskrsne svijeće, procesije, znaka križa. Zbog toga u liturgiji ne postoje nevažni detalji (usp. Tomatis, *Formati dalla liturgia*, 2011.). Isto tako, vrijednost i nezamjenjivost liturgijskog simboličkog govora ne može ustupiti mjesto sve raširenijoj tendenciji stavljanja tzv. duhovnosti iznad obrednoga, pokušavajući obrednu formu podrediti spiritualizmu koji odudara od zajedničkog karaktera liturgije Crkve. Tako se ponovno možemo složiti sa zaključkom R. Guardinija iz njegova djela *Liturgijska formacija* kako čovjek današnjeg vremena nije sposoban za liturgijski čin jer ga je sveo na unutarnji privatni čin okružen ceremonijama. Po njemu, ponovno uspostavljanje odnosa između unutarnje i vanjske dimenzije

liturgije prolazi kroz ponovno oživljavanje simboličke sposobnosti vjernika koja započinje sposobnošću doživljavanja vlastitoga tijela kao nužnog očitovanja duše.

Ako je liturgija doista simbolička stvarnost koja traži cjelovit odgovor vjernika, tada se nužno otvara i pitanje osposobljavanja za takav način slavljenja.

Formacija za liturgijski simbolički govor

Ne umanjujući važnost kateheze i ne pretendirajući na to da se u liturgiji iscrpljuje čitava djelatnost Crkve, nemoguće je ne primijetiti da se najmanje pažnje nakon Koncila, a tako i danas, daje liturgijskoj formaciji kako klera tako i vjernika. Zbog toga ne iznenađuje i što je papa Franjo svoje apostolsko pismo *Desiderio desideravi* posvetio upravo liturgijskoj formaciji Božjeg naroda, naglašavajući neprestano važnost simboličkog govora liturgije te nužnost formacije za njega. Zbog toga, u ovom dijelu smatramo važnim istaknuti neke temeljne smjernice iz apostolskog pisma.

Liturgija, dakle, tvrdi Papa, ostaje uvijek povlašteno mjesto susreta s Kristom u kojem simboli nisu dekorativna ni rubna dimenzija liturgije nego njezin vlastiti jezik, jer liturgija ne djeluje prvenstveno putem teorijskih pojmova nego ima svoju simboličku formu koja vjernika uvodi u stvarni susret s Kristom. Liturgija se ne služi duhovnim apstrakcijama nego u njoj stvorene stvarnosti postaju nositelji milosti. Citirajući već spomenutu misao R. Gardinija, papa Franjo problem nesposobnosti čovjeka za simbolički govor čita i u njegovu odnosu prema vlastitom tijelu koje više nije doživljeno kao simbol osobe nego kao predmet opsesivne brige ili kao puka materija lišena dostojanstva. Ipak, nesposobnost čovjeka za simbolički govor ne rješava se odricanjem od simbola nego obnovom čovjekove sposobnosti da ih razumije.

U tom je smislu vrlo važna i misao da simboličko »čitanje« liturgije nije prije svega mentalno znanje ni usvajanje pojmova, nego živo iskustvo. Simbol se ne prima samo razumom, nego cijelim bićem. Zato liturgijska formacija ne može ostati na razini objašnjenja obreda. Potrebno je naučiti živjeti u odnosu prema stvarima, gestama i riječima liturgije. Franjo poziva na ponovno stjecanje povjerenja u stvorenje: stvari dolaze od Boga, prema njemu su usmjerene i u utjelovljenju su preuzete da bi postale sredstva spasenja, kanali milosti i oruđa Duha. Zajednica koja izgubi poštovanje prema materiji, tijelu i stvorenomu svijetu teško će razumjeti i sakramentalnu logiku liturgije.

Tommaso di Cristoforo Fini,
Krštenje Gospodinovo, 1435.

Liturgijska formacija nije tek poučavanje o obredima, nego ponovno osposobljavanje vjernika da razumiju i žive simbolički govor kojim Bog dotiče čovjeka. Zbog toga i postoji izričita razlika formacije za liturgiju i formacije po liturgiji. Prva uključuje proučavanje liturgije i njezina teološkog smisla, ali druga je još važnija: riječ je o tome da vjernik bude oblikovan samim sudjelovanjem u slavlju. Redoviti ritam nedjeljne euharistije, blagdana i sakramentalnih slavlja postupno uvodi zajednicu u iskustvo vazmenog otajstva. Papa je osobito konkretan kada govori o prenošenju simboličkog jezika unutar zajednice. On spominje roditelje, bake i djedove, pastire i katehete kao one od kojih mnogi prvi put uče snagu liturgijskih gesta. Primjer znaka križa ovdje je vrlo znakovit: veća ruka vodi malu ruku djeteta, riječi prate kretnju, tijelo se postupno uvodi u znak spasenja. Dijete možda još ne razumije sve pojmovno, ali je već uvedeno u simbolički svijet vjere. Upravo se tu može vidjeti bit inicijacije u liturgijski govor: nije potrebno najprije sve racionalno shvatiti, nego dopustiti da gesta, riječ i ritam slavlja oblikuju osobu. Na taj način zajednica ne prenosi samo informacije o vjeri, nego predaje životni oblik vjere.

Važno mjesto u toj obnovi ima i *ars celebrandi*, umijeće slavljenja. Ono nije esteticizam ni rubricistička preciznost radi nje same, nego služenje istini vazmenog otajstva i punom sudjelovanju svih

Karl Gebhardt, *Molitva prije jela*, 1917.

krštenih. Dobro slavlje čuva i otvara simbolički govor liturgije: ne zatrpava ga proizvoljnošću, ali ga ne guši ni mehaničnošću. Zajednica se formira za simbol upravo ondje gdje je slavlje istinito, dostojanstveno, sabrano i prožeto čuđenjem.

U konačnici, *Desiderio desideravi* pokazuje da je obnova liturgije nerazdvojiva od obnove čovjekove sposobnosti za simbol. Bez toga liturgija može ostati izvanjski korektna, ali će izgubiti moć da oblikuje zajednicu. Ondje gdje zajednica ponovno uči čitati tijelo, geste, stvari, prostor, vrijeme i šutnju kao nositelje milosti, ondje liturgija ponovno postaje ono što jest: mjesto u kojem se vjera ne samo tumači nego slavi, prima i živi. Formirati zajednicu za simbolički govor liturgije zato znači pomoći joj da ponovno nauči čuditi se, prepoznavati i sudjelovati u otajstvu koje joj Bog daruje kroz vidljive i svete znakove.

Zaključak

Pitanje simbola i simboličkog govora u liturgiji ne tiče se samo načina izražavanja vjere, nego same mogućnosti da liturgija bude prepoznata i življena kao mjesto susreta Boga i čovjeka. Ondje

gdje simbolička dimenzija slavlja ostaje očuvana, liturgija se ne svodi na prijenos religiozne poruke ni na hladno izvršavanje obrednih čina, nego postaje prostor stvarne sakramentalne prisutnosti i sudjelovanja u otajstvu. Upravo zato je simbolički govor jedan od temeljnih načina na koji liturgija govori, djeluje i oblikuje crkvenu zajednicu.

S tim je povezana i trajna opasnost dvostrukoga osiromašenja liturgije. S jedne strane stoji rubricistički pristup, koji liturgiju zatvara u formalnu točnost, u izvanjsku pravilnost i u mehaničko izvršavanje propisa. Premda vjernost liturgijskoj formi ima svoju nezamjenjivu važnost, slavlje koje ostane zarobljeno isključivo na toj razini može izgubiti upravo ono što bi trebalo čuvati: otvorenost otajstvu, nutarnju zahvaćenost i stvarno sudjelovanje okupljene zajednice. S druge strane stoji opasnost da se simboli u liturgiji trajno svode na nešto što treba tek objasniti, protumačiti i racionalno usvojiti. Time simbol, zagušen tumačenjima slavitelja koji svoju riječ stavljaju ispred rječitosti simbola, prestaje biti mjesto uvođenja u otajstvo i postaje tek predmet religiozne pouke. Takvo svodenje simbola na objašnjenje promašuje njegovu vlastitu narav.

Liturgijski simbol ne postoji ponajprije zato da bi bio do kraja rastavljen na pojmove, nego da bi vjernika uveo u odnos, u prisutnost i u iskustvo otajstva. Zato autentična liturgijska formacija ne može završiti u tumačenju simbola, nego mora voditi prema sposobnosti njihova vjerničkog primanja i življenja. Obnova liturgijskog života stoga nužno uključuje obnovu osjetljivosti za simbol, kako bi liturgija ponovno mogla biti ono što u svojoj biti jest: mjesto gdje Crkva ne samo govori o otajstvu, nego u njemu stvarno sudjeluje. ■

LITURGIJSKI KALENDAR

SVIBANJ

14 Č UZAŠAŠĆE GOSPODINOVO, svetkovina

15 P Svagdan: Dj 18,9-18; Ps 47,2-7; Iv 16,20-23a

16 S Svagdan: Dj 18,23-28; Ps 47,2-3.8-10; Iv 16,23b-28

17 N SEDMA VAZMENA NEDJELJA

18 P Svagdan ili: Sv. Ivan I., papa i mučenik;

Dj 19,1-8; Ps 68,2-7b; Iv 16,29-33

19 U Svagdan Dj 20,17-27; Ps 68,10-11.20-21; Iv 17,1-11a

20 S Svagdan ili: Sv. Bernardin Sijenski, prezbiter;

Dj 20,28-38; Ps 68,29-30.33-36c; Iv 17,11b-19

21 Č Svagdan Dj 22,30; 23,6-11; Ps 16,1-2a.5.7-11; Iv 17,20-26

22 P Svagdan ili: Sv. Rita iz Cascie, redovnica;

Dj 25,13-21; Ps 103,1-2.11-12.19-ab; Iv 21,15-19

23 S Svagdan: Dj 28,16-20.30-31; Ps 11,4-5.7; Iv 21,20-25

24 N PEDESETNICA. DUHOVI, svetkovina

25 P Blažena Djevica Marija Majka Crkve, spomendan;

vl.: Post 3,9-15.20; Jdt 13,18b-19; Iv 19,25-27

26 U Svagdan ili: Sv. Filip Neri, prezbiter;

1Pt 1,10-16; Ps 98,1-4; Mk 10,28-31

27 S Svagdan ili: Sv. Augustin Kenterberijski, biskup;

1Pt 1,18-25; Ps 147,12-15.9-20; Mk 10,32-45

28 Č Svagdan 1Pt 2,2-5.9-12; Ps 100,1-5; Mk 10,46-52

29 P Svagdan ili: Sv. Pavao VI., papa;

1Pt 4,7-13; Ps 96,10-13; Mk 11,11-25

30 S Liturgija kvatri (za posvećenje ljudskog rada i urod zemlje)

Prigodna čitanja (str. 119.-130.):

2Sol 3,6-12.16; Ps 127,1-2; Mt 25,14-30

31 N PRESVETO TROJSTVO, svetkovina

LIPANJ

1 P Sv. Justin, mučenik, spomendan;

2Pt 1,1-7; Ps 91,1-2.14-16; Mk 12,1-12

2 U Svagdan: 2Pt 3,12-15a.17-18; Ps 90,2-4.10.14.16; Mk 12,13-17

3 S Sv. Karlo Lwanga i drugovi, mučenici, spomendan;

2Tim 1,1-3.6-12; Ps 123,1-2; Mk 12,18-27

4 Č PRESVETO TIJELO I KRV KRISTOVA. TIJELOVO, svetkovina

5 P Sv. Bonifacije, biskup i mučenik, spomendan;

2Tim 3,10-17; Ps 119,157.160-161.165-166.168; Mk 12,35-37

6 S Svagdan ili: sv. Norbert, biskup;

2Tim 4,1-8; Ps 71,8-9.14-15b.16-17.22; Mk 12,38-44

7 N DESETA NEDJELJA KROZ GODINU

8 P Svagdan 1Kr 17,1-6; Ps 121,1-8; Mt 5,1-12

9 U Svagdan ili: Sv. Efreim, đakon i crkveni naučitelj;

1Kr 17,7-16; Ps 4,2-5.7-8; Mt 5,13-16

10 S Svagdan 1Kr 18,20-39; Ps 16,1-2.4.5.8.11; Mk 5,17-19

11 Č Sv. Barnaba, apostol, spomendan;

vl.: Dj 11,21b-26; 13,1-3; Ps 98,1-6; Mt 10,7-13

Uzašašće Gospodina našega Isusa Krista

ULAZNA PJESMA

Galilejci, što stojite i gledate u nebo? Ovaj Isus kao što ste ga vidjeli da odlazi u nebo, isto će tako doći, aleluja.
(Dj 1,11)

ZBORNA MOLITVA

Svemogućí Bože, obdari nas svetom radošću i zahvalom: Kristovo uzašašće i naše je uzdignuće, jer smo u nadi svi pozvani u slavu, kamo je pred nama ušao Krist, naša Glava. Koji s tobom.

DAROVNA MOLITVA

Prinosimo ti, Gospodine, ovu žrtvu o časnom uzašašću tvoga Sina. Podaj, molimo te, da se po ovoj svetoj razmjeni darova i mi vinemo put nebesa. Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 1,1-11

Bi uzdignut njima naočigled.

Početak Djela apostolskih

Prvu sam knjigu, Teofile, sastavio o svemu što je Isus činio i učio do dana kad je uznesen, pošto je dao upute apostolima koje je izabrao po Duhu Svetom. Njima je poslije svoje muke mnogim dokazima pokazao da je živ, četrdeset im se dana ukazivao i govorio o kraljevstvu Božjem.

I dok je jednom s njima blagovao, zapovjedi im da ne napuštaju Jeruzalema, nego neka čekaju obećanje Očevo, »koje čujete od mene: Ivan je krstio vodom, a vi ćete naskoro nakon ovih dana biti kršteni Duhom Svetim.«

Nato ga sabrani upitaše: »Gospodine, hoćeš li u ovo vrijeme Izraelu opet uspostaviti kraljevstvo?« On im odgovori: »Nije vaše znati vremena i zgode koje je Otac podredio svojoj vlasti. Nego primit ćete snagu Duha Svetoga koji će sići na vas i bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji, i sve do kraja zemlje.«

Kada to reče, bi uzdignut njima naočigled i oblak ga ote njihovim očima. I dok su netremice gledali kako on odlazi u nebo, gle, dva čovjeka stadoše kraj njih u bijeloj odjeći i rekoše im: »Galilejci, što stojite i gledate u nebo? Ovaj Isus, koji je od vas uznesen na nebo isto će tako doći kao što ste vidjeli da odlazi na nebo.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 47,2-3.6-9

Pripjev: Uzlazi Bog uz klicanje,
Gospodin uza zvuke trublje!

Narodi svi, plješćite rukama,
kličite Bogu glasom radosnim.
Jer Gospodin je to – svevišnji, strašan,
kralj velik nad zemljom svom.

Uzlazi Bog uz klicanje,
Gospodin uza zvuke trublje.
Pjevajte Bogu, pjevajte,
pjevajte kralju našem, pjevajte!

Jer on je kralj nad zemljom svom,
pjevajte Bogu, pjevači vrsni!
Bog kraljuje nad narodima,
stoluje Bog na svetom prijestolju.

Drugo čitanje Ef 1,17-23

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Efežanima

Braćo! Bog Gospodina našega Isusa Krista, Otac Slave, dao vam Duha mudrosti i objave kojom ćete ga spoznati; prosvijetlio vam oči srca da upoznate koje li nade u pozivu njegovu, koje li bogate slave u baštini njegovoj među svetima i koje li prekomjerne veličine u moći njegovoj prema nama koji vjerujemo: ona je primjerena djelotvornosti sile i snage njegove koju na djelu pokaza u Kristu, kad ga uskrisi od mrtvih i posjede sebi zdesna na nebesima iznad svakog vrhovništva i vlasti i moći i gospodstva i svakog imena imenovana ne samo na ovom svijetu nego i u budućemu. Sve mu podloži pod noge, a njega postavi – nad svime – glavom Crkvi, koja je tijelo njegovo, punina Onoga koji sve u svima ispunja.

Riječ Gospodnja.

Fritz von Uhde,
Uzašašće Gospodinovo, 1897.

PRIČESNA PJESMA

Evo, ja sam
s vama u sve dane
do svršetka
svijeta, aleluja!
(Mt 28, 20)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemogućí vječni Bože, ti nam
već ovdje na zemlji daješ udjela
u nebeskom slavlju. Upravi,
molimo te, kršćanska srca k
nebu, gdje Krist kao prvi čovjek
sjedi tebi s desna. Koji živi.

Pjesma prije evanđelja Mt 28,19a.20b

Podite i učinite mojim učenicima sve narode,
govori Gospodin; ja sam s vama u sve dane –
do svršetka svijeta.

Evanđelje Mt 28,16-20

Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji.

Svršetak svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Jedanaestorica pođoše u
Galileju na goru kamo im je naredio Isus.
Kad ga ugledaše, padoše ničice preda nj.
A neki posumnjaše. Isus im pristupi i proz-
bori: »Dana mi je sva vlast na nebu i na
zemlji! Pođite dakle i učinite mojim učeni-
cima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina
i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam
vam zapovjedio! I evo, ja sam s vama u sve
dane – do svršetka svijeta.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	526.4-6 ili 525.4	Galilejci, što stojite
ili	XIX.1 i 2	Radujte se kršćani
Otpjevni psalam:	536	Uzlazi Bog
Prinosna:	553.1,5,6	Uskrsnu Isus doista
Pričesna:	542.4 185	Evo ja sam s vama O Isuse, nebesa sjaj
	557.5 i 6	Srce ljudsko gore
Završna:	554.2 i 3 563	Vrata raja otvori Kako krasno svršuje se

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, s velikom radošću i pouzdanjem
u vječnu prisutnost Krista, koji je uzašao na
nebesko prijestolje i proslavljen prebiva u vječ-
nosti, uputimo svemogućem Ocu svoje molitve:

1. Duh Sveti trajno vodi i bdije nad Crkvom. Daj
da Crkva njegovim vodstvom vjerno navije-
šta Kristovo evanđelje svim narodima te u
svemu izvršava poslanje koje si joj povjerio,
molimo te.
2. Svećenstvo si ukorijenio u svome Sinu
kojemu si dao svu vlast. Daj da papa, biskupi
i prezbiteri savjesno vrše povjerenu službu,
neumorno svjedočeći nadu uskrsloga Krista,
molimo te.
3. Tvoj Sin želi da ga svi narodi upoznaju i sli-
jede. Otvori nas djelovanju Duha da možemo
hrabro svjedočiti Istinu te svojim zalaganjem
pridonositi jedinstvu svih ljudi, molimo te.
4. Tvoj nam je Sin obećao ostati s nama u sve
dane. Daj da ga prepoznamo u pogledu bli-
žnjih koje si nam darovao, kako bismo im
mogli iskazati pomoć i bratoljublje, molimo te.
5. Živeći u ovome svijetu, naši su pokojni vje-
rovali u Kristovo obećanje blizine svakome
čovjeku. Daj da prijeđu iz iskustva Kristove
duhovne blizine u blaženstvo njegove vječne
prisutnosti, molimo te.

Svemogućí Bože Oče, dobrostivo usliši molitve
kojima ti se utječemo, moleći da nas svojom
blizinom pratiš na putu života. Vjerujući da
nas tvoj Sin nikada ne napušta, nego ostaje s
nama do svršetka svijeta, molimo da nas živ-
ljenjem istinskih vrijednosti usmjeravaš svo-
joj vječnoj ljubavi.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Krist je uzašao gore, a vjernici su još na putu

Što je Crkva u samoj sebi u viziji 'teologa' Luke?

Ukoliko treba izdvojiti jedan blagdan u Katoličkoj Crkvi koji na poseban način na sažet način prikazuje ono što Crkva jest u sebi te ono što tek treba postati onda je to blagdan Uzašaća Gospodinova. Blagdan je to koji se slavi četrdeset dana po Uskrsu i to na temelju pisanja Knjige Djela apostolskih. Naime sami početak ovoga spisa pripovijeda o nastanku ovoga spisa te navodi na neki način razloge njegova postojanja. Spis, može to vidjeti svaki dobronamjerni čitatelj, nastaje iz razloga što želi biti nastavak govora o Isusu i svemu onome što se dogodilo s njegovom osobom, a sada je shvatljivo jedino u snazi djelovanja Duha Božjega.

I doista, ukoliko se pažljivo čita prva dva poglavlja Djela apostolskih zapaža se njihova sličnost sa završetkom Lukina evanđelja koje također progovara o Isusu uzašašću na nebo te poslanju Kristovih učenika u svijet kako bi aktualizirali i činili živom Isusovu poruku (usp. *Lk* 24, 51). Iz tog razloga se većina bibličara slaže kako su Djela apostolska djelo onoga koji je napisao i samo Lukino evanđelje, a to je evanđelist Luka. *Djela* su tako na neki način nastavak onoga što je Krist činio, no sada na jedan drugačiji način. Krist je u njima prisutan, no na nov način. Njegova se prisutnost očituje kroz djelovanje ljudi koji su otvoreni snazi Duha Svetoga kako bi učinili živom Isusovu ideju Crkve.

Govor o uzašašću u *Dj* 1 služi Luki kako bi povezoao svoje evanđelje s drugim volumenom svojega stvaralaštva. Evanđelje skraćuje s izvještajem o Kristovu uskrsnuću i uzašašću Ocu, a potom počinje misija učenika (usp. *Lk* 24). Onih koji povjerovavši u Krista, koji je živ u snazi

uskrsnuća i poslanju Duha, bivaju motor cjelokupnog crkvenog djelovanja. Još jasnije rečeno, govor o uzašašću i govor o uskrsnuću je praktički ista stvarnost, no u Lukinoj teologiji je riječ o dva događaja ne bi li se naglasila aktivna uloga Kristovih učenika nakon Kristova odlaska iz svijeta Ocu. Učenici su nakon Kristova odlaska sada oni koji će u snazi Duha započeti aktivno djelovanje Crkve koja svoju snagu crpi u snazi Duha koji Uskrslog Krista čini živim.

Svjedočanstvo vjere u Uskrslog Krista u praksi prve crkvene zajednice

Uloga je pak Kristovih učenika, kako sam spis kazuje u *Dj* 1,8, biti svjedocima Krista počevši od Jeruzalema do kraja svijeta. Kraj svijeta je, a tako i spis završava, grad Rim. Grad koji je bio središte tada najznačajnije svjetske sile. U istom gradu svoj život skončavaju i sami prvaci apostolskog zbora, a izravno je u *Djelima* opisano na samom koncu skončanje života sv. Pavla. Upravo je sam Pavao onaj koji pokazuje istinitim Kristovo uskrsnuće i njegovu živu prisutnost jer *Djela* obiluju govorima svetoga Pavla i drugih likova koji kao središnju temu imaju upravo Kristovo uskrsnuće. Ono čini okosnicu cjelokupne Pavlove misli izražene u ovom spisu, a ocrтана je na osobit način u Pavlovim govorima u ovome djelu. Pavlovo djelovanje u spisu je prikazano na konkretan način, u pokretu, na njegovim misijskim putovanjima gdje se hrabro izlaže i pogiblima poradi Krista i to prije svega propovijedanjem Kristova uskrsnuća. Dovoljno je sjetiti se čuvenog govora na Areopagu (usp. *Dj* 17,22s.) u Ateni gdje Pavao na vrlo inteligentan način govori o smislu Krista i njegova uskrsnuća.

Ljepota djelovanja Duha koji čini Krista živim unatoč strahovima

Sve do sada rečeno vodi svakoga vjernika prema jednoj uistinu prelijepoj teologiji koju treba primijeniti u praksi svojega vjerničkog života. Teologija je to koja u središte želi staviti Krista i njegovo djelovanje u snazi Duha Svetoga. Isto djelovanje se ne odvija na nekoj apstraktnoj ili pak teoretskoj razini, nego je vrlo praktično. Naime, svaki je vjernik u svakodnevnici pozvan biti onaj koji čini Krista živim. U svijesti da je On doista živ i da upravlja svačijim životom i danas iako ga vjernici ne vide na materijalnoj razini jer je uzašao k Ocu, vjernici su oni koji su pozvani činiti ga vidljivim. U vremenu Crkve koja sebe pokazuje svijetu, nakon događaja silaska Duha Svetoga opisanog u drugom poglavlju ovoga spisa, Krista će sada utjeloviti vjernici propusni za djelovanje Duha Svetoga. Tako je Crkva živjela u počecima, svjedoče tome Djela apostolska, a tako je pozvana živjeti i danas. Ne u strahu i zabrinutosti, nego u trajnoj otvorenosti za nove poticaje Duha Svetoga koji uvijek uznova razveseljuje srca svojih vjernih.

Važno je govoriti o djelovanju Duha u srcima vjernika jer čini se da taj govor Crkvi više nego ikada potreban. Narod Božji koji čini tijelo Crkve, a svjedoče tome djelatnici Crkve u pastoralu, nekako je sve više opterećen i zabrinut događanjima u svijetu i Crkvi. Strahova kao da je sve više, a mira koji može dati Duh Božji nekako manjka. Zašto je tako? Moguće je da se odgovor krije upravo u činjenici da se čovjek udaljio od izvora snage za svoje djelovanje, a taj izvor ni u kom slučaju ne može biti on sam. Baš to kao da i jest temeljeni uzrok problema čovjeka današnjice. Olako je počeo vjerovati sebi, a još lakše je prestao vjerovati u djelovanje Duha kao vitalni princip života Crkve.

Drama života Crkve

Crkva je stoga zajednica koja se ne želi uvijek iznova baviti sama sobom, nego konkretnim problemima svijeta i čovjeka.

Sebastiano Ricci, *Uzašašće Gospodinovo*, 1702.

Onim što su istinske rane ljudi. Nastoji im istodobno nuditi lijekove za viđanje istih rana. A ni tu Djela apostolska nisu loš priručnik jer ukazuju na ono što je istinski bitno za život Crkve, a to je svijest o jednakoj misiji svih krštenika – u snazi Duha biti jedno tijelo. Ne živeći podijele i razdore, nego jedinstvo. Jedinstvo pak koje poštuje različitosti i posebnosti svih članova, no u bitnome razlike ne bi trebale postojati. Ono pak najbitnije je odnos prema Bogu i prema bratu čovjeku. Bez ta dva odnosa lice Crkve sve više će blijediti. Blizina Bogu koja se tada pretače u konkretnu i zauzetu brigu za svakoga čovjeka činit će Crkvu uvijek atraktivnom te čovjeku istinski važnom. Jer Krist je na nebo uzašao ne bi li bio trajna potpora ljudima u snazi svojega uskrsnuća. Dao im je slobodu, ali i odgovornost za aktualizaciju njegove poruke. Hoće li to udovi Crkve učiniti ili ne ovisit će čini se i o njima samima. A tu pak drama crkvenog djelovanja i započinje. Jer nije svaki njezin član uvijek i pod svaku cijenu otvoren djelovanju Duha. Često mu je lakše ostati pri sebi i u okvirima svojih promišljanja, a bez širine i otvorenosti za uvijek novo djelovanje Duha Svetoga. Ipak, moliti je danas dok Crkva slavi Uzašašće, da svi njezini članovi koliko god bili slabi i maleni, uvijek iznova svoja srca usmjeravaju k Bogu te Krista čine živim i aktualnim. Jer Krist je uzašao na nebo, a vjernicima je to tek postići svojom otvorenošću Duhu Božjem.

Ivan Benaković

Sedma vazmena nedjelja

ULAZNA PJESMA

Slušaj, Gospodine, glas moga vapaja. Moje mi srce govori: »Traži lice njegovo!« Da, lice tvoje, Gospodine, ja tražim, aleluja. (Ps 27,7-9)

ZBORNA MOLITVA

Gospodine, mi vjerujemo da je Spasitelj ljudskog roda sada s tobom u slavi. Usliši nam molitvu: daj da iskusimo njegovu prisutnost s nama do svršetka svijeta, kako je obećao. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Primi, Gospodine, žrtvene prinose i molitve svojih vjernika. Daj da po ovoj svetoj službi i mi prijedemo u nebesku slavu. Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 1,12-14

Bijahu jednodušno postojani u molitvi.

Čitanje Djela apostolskih

Pošto je Isus uzet na nebo, vratiše se apostoli u Jeruzalem s brda zvanoga Maslinsko, koje je blizu Jeruzalema, udaljeno jedan subotnji hod. I pošto uđu u grad, uspnu se u gornju sobu gdje su boravili: Petar i Ivan i Jakov i Andrija, Filip i Toma, Bartolomej i Matej, Jakov Alfejev i Šimun Revnitelj i Juda Jakovljevi – svi oni bijahu jednodušno postojani u molitvi sa ženama, i Marijom, majkom Isusovom, i braćom njegovom. Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 27,1.4.7-8a

Pripjev: Vjerujem da ću uživati dobra Gospodnja u zemlji živih.

Gospodin mi je svjetlost i spasenje: koga da se bojim? Gospodin je štit života moga: pred kime da strepim?

Za jedno molim Gospodina, samo to ja tražim: da živim u domu Gospodnjem sve dane života svoga, da uživam milinu Gospodnju i dom njegov gledam.

Slušaj, Gospodine, glas moga vapaja, milostiv mi budi, usliši me! Moje mi srce govori: »Traži lice njegovo!«

Drugo čitanje 1Pt 4,13-16

Pogrđuju li vas zbog imena Kristova, blago vama!

Čitanje Prve poslanice svetoga Petra apostola
Ljubljeni: Radujte se kao zajedničari Kristovih patnja da i o objavljenju njegove slave mognete radosno klicati. Pogrđuju li vas zbog imena Kristova, blago vama, jer Duh slave, Duh Božji u vama počiva. Tek neka nitko od vas ne trpi kao ubojica, ili kradljivac, ili zločinac, ili makar i kao nametljivac; ako li kao kršćanin, neka se ne stidi, nego neka slavi Boga zbog tog imena.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 14,18

Neću vas ostaviti kao siročad, govori Gospodin: idem i doći ću k vama, radovat će se srce vaše.

Evanđelje Iv 17,1-11a

Oče, proslavi Sina svoga!

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Isus podiže oči k nebu i progovori: »Oče, došao je čas: proslavi Sina svoga da Sin proslavi tebe i da vlašću koju si mu dao nad svakim tijelom dađe život vječni svima koje si mu dao. A ovo je život vječni: da upoznaju tebe, jedinoga istinskog Boga, i koga si poslao – Isusa Krista. Ja tebe proslavih na zemlji dovršivši djelo koje si mi dao izvršiti. A sada ti, Oče, proslavi mene kod sebe onom slavom koju imadoh kod tebe prije negoli je svijeta bilo. Objavio sam ime tvoje ljudima koje si mi dao od svijeta. Tvoji bijahu, a ti ih meni dađe i riječ su tvoju

Peter Paul Rubens, *Sveti Bartolomej*, 1611.

PRIČESNA PJESMA

Molimo te, Oče,
da budu jedno
kao što smo mi
jedno, aleluja!
(Iv 17, 22)

POPRIČESNA MOLITVA

Usliši nas, Bože, naš Spasitelju,
i po ovim nam svetim otajstvi-
ma učvrsti nadu da će se na
svemu tijelu Crkve dovršiti što
je počelo u Kristu, našoj Glavi.
Koji s tobom.

sačuvali. Sad upознаš da je od tebe sve što
si mi dao jer riječi koje si mi dao njima pre-
dadoh i oni ih primiše i uistinu spoznaše da
sam od tebe izišao te povjerovaše da si me ti
poslao. Ja za njih molim; ne molim za svijet,
nego za one koje si mi dao jer su tvoji. I sve
moje tvoje je, i tvoje moje, i ja se proslavih
u njima. Ja više nisam u svijetu, no oni su u
svijetu, a ja idem k tebi.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	ŽV 5/2012	Slušaj Gospodine
ili	558	Pobjedni dan slavimo
Otpjevni	ŽV 5/2011	Vjerujem da ću uživati dobra
psalam:	ili 11/2013	
Prinosna:	230	Darove prinesite
ili	239 (240)	Danas Isus
Pričesna:	260	O da bude radost
	557	Pjevaj hvale Magdaleno
	XIX	Radujte se, kršćani
Završna:	XXI	Na nebu zora rudi

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, želeći spoznati istinsku Božju
dobrotu i ljubav u ovozemnom životu, te je
svojim djelima u odnosu s bližnjima neumor-
no nasljedovati, iskrenim se prošnjama uteci-
mo Bogu Ocu:

1. Svetu Crkvu osposobio si i poslao da navi-
ješta tvoju Riječ. Svojim je Duhom vodi da
u svakome vremenu i prilici ustraje u vrše-
nju povjerenog poslanja, molimo te.
2. Tvoj te Sin proslavio u ovome svijetu. Daj
da svećenici neumorno naviještaju Istinu
spasenja i snagu vjere koju tvojom milošću
primamo, molimo te.
3. Medijski djelatnici nam prenose razne
informacije iz svih krajeva svijeta. Daj
da svojim djelovanjem ne obmanjuju, već
objektivno i u iskrenoj namjeri prenose
istinu, molimo te.
4. Okupljeni oko tvog oltara želimo biti posto-
jani u molitvi poput prvih učenika. Učini
nas blagima i empatičnima prema bli-
žnjima da bismo mogli zajedno doprinositi
boljitku društva, molimo te.
5. Mnogi su naši dragi pokojni u ovome svi-
jetu trpjeli poradi tvoga imena. Budi im
milostiv na posljednjem sudu te ih nagradi
vječnim mirom u svojim nebeskim pro-
stranstvima, molimo te.

Bože Oče, dok te molimo da ove naše prošnje
uslišiš, zahvaljujemo ti što si nam podario dar
svete vjere i pozvao nas da budemo tvoji. Daj
da se s punim povjerenjem zagledamo u tvoga
Sina i po njegovu primjeru danomice krojimo
puteve svojih života prema vječnosti.
Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Molitva i proslava

Molitva i proslava uočljivi su pojmovi u današnjim misnim čitanjima. Riječ slava ili proslava u Svetom pismu redovito označava vidljivo očitovanje Božje prisutnosti u svijetu. Isus Krist Sin je Božji koji proslavlja Oca objavljujući ljudima njegovo ime i riječ te čineći njegova djela. Otac proslavlja Sina slavom koju je imao prije postanka svijeta, a ta proslava očituje se u njegovu uskrsnuću od mrtvih i uzašašću na nebo. Uskrsli Krist četrdeset dana susretao se u svakodnevici sa svojim učenicima i uzašao na nebo pred njihovim očima. U njima se, kao i u svim ljudima koji su u njega povjerovali, proslavio, jer su primili i sačuvali njegovu riječ i nastavili njegovu molitvu koja je uvijek uslišana.

Isus molitvom proslavlja Oca

Isusove riječi upućene Ocu koje čitamo u današnjem evanđelju izražene su u obliku molitve koju on izgovara pred svojim učenicima neposredno prije svoje muke. Ne radi se ovdje o skrovitoj molitvi u osami, kamo se Isus također znao povlačiti, nego o molitvi u kojoj se otvoreno pred svima prisutnima očituje njegovo zajedništvo s Ocem. Slično se Isus molio pred grobom svoga prijatelja Lazara, gdje je i riječju i djelom pokazao kako Otac uvijek uslišava molitvu Sina (Iv 11,41-42). Vidljivi plod te molitve bio je Lazarov povratak iz mrtvih naočigled svima. Potom, na dan svoga mesijanskoga ulaska u Jeruzalem Isus je, opet pred mnoštvom, potresen molio Oca da proslavi svoje ime, a s neba se čuo glas koji je rekao: »Proslavio sam i opet ću proslaviti!« (Iv 12,28). Taj glas mnogi su čuli, a Isus je to potvrdio riječima: »Ovaj glas nije bio poradi mene, nego poradi vas« (Iv 12,30).

Tako i sada neposredno prije svoje muke Isus moli pred svima prisutnima: »Oče, došao je čas: proslavi Sina svoga da Sin proslavi tebe...« (Iv 17,1). Na temelju prijašnjih Isusovih molitava unaprijed nam je jasno da

je i ova njegova molitva uslišana, kao i to da se ona ne tiče samo njegova odnosa s Ocem, nego da on u taj odnos uvodi i sve one za koje moli. Srž Isusove pouke o molitvi u Evanđelju po Ivanu jest upravo u tome da molimo Oca u njegovo ime (usp. Iv 14,13-14; 15,16; 16,23-24). Kao što Isus živi u neuništivom zajedništvu s Ocem, tako je i molitva u njegovo ime očitovanje života u povezanosti s istim Ocem. Taj život je vječan, a Isus kao Sin Očev ima vlast dati ga svima. On ga i daje tako što ljudima objavljuje Očevo ime i izvršava djelo za koje je poslan. Sve što je Isus govorio i činio bilo je vršenje volje Boga Oca koji je »tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni« (Iv 3,16).

Put Kristove muke i smrti vodi u proslavu

Vršenje Očeve volje nije bilo samo ono što je Isus činio, nego i ono što je pretrpio. Osjećaj vjere u Boga kao dobroga i svemogućega Oca opire nam se zaključku da je Bog htio baš to da njegov Sin bude mučen i ubijen, ali poslanje Sina sigurno je bilo baš to da svijetu pokaže Očevu ljubav, i to da je pokaže do kraja (usp. Iv 13,1). Kristovo podnošenje gorke patnje i nasilne smrti postalo je dijelom vršenja Očeve volje ne zbog toga što je Bog htio njegovu patnju, nego zbog zloće svijeta koji na ljubav nije uzvratio ljubavlju. Ali Bog je Krista uskrisio od mrtvih i time pokazao da muka i smrt podneseni iz ljubavi ne vode u propast, nego u proslavu. Zato »je trebalo da Krist sve to pretrpi te uđe u svoju slavu.« (Lk 24,26).

U tom svjetlu moguće nam je razumjeti i radovanje u trpljenju o kojem se govori u odlomku iz Prve Petrove poslanice koji čitamo u današnjem drugom čitanju. Neumjesno bi i bešćutno bilo nekoga pozivati da se raduje u patnji, ali ovdje to možemo jer se ne radi o bilo kakvoj patnji. Radi se

Pietro della Vecchia, *Uzašašće*, 1626.

o zajedništvu u Kristovim patnjama i patnjama poradi Krista. Riječ je o progonstvu koje kršćani doživljavaju u svijetu koji ne prihvaća Krista i svjedočkom mučeništvu koje Crkva nikada nije doživljavala kao propast, nego kao proslavu.

No postoje i druge vrste patnje, to jest one koje se ne podnose onako kako je patnju podnio Krist i jasno je da nije svako mučeništvo kršćansko mučeništvo. Kada Petar kaže neka nitko ne trpi kao ubojica, kradljivac, zločinac ili kao nametljivac (*1Pt 4,15*), nije stvar samo u upozorenju da se ne čini zlo koje za posljednicu ili kaznu ima patnju. Pitanje je kako se patnja podnosi. Skrušeni razbojnik na križu pokazao je kako i grešnik može biti dionik u Kristovim patnjama i u njegovoj slavi. Ali ako tko počinji bilo koje zlo pa ne priznaje svoju krivnju, ne kaje se i ne traži oprost, nego samo ističe svoje stradanje, taj ne trpi na Kristov način, nego i u patnji ostaje ubojica, kradljivac, zločinac i nametljivac. Stoga se takva patnja nikako ne može povezati s radošću koju doživljava onaj tko trpi onako kako je trpio Krist. U svojoj molitvi Isus kaže da se proslavio u ljudima koje mu je dao Otac. To je najljepša

pohvala koja se može reći o ljudima koji su prihvatili i sačuvali njegovu riječ; koji su svojim životnim svjedočanstvom i po cijenu patnje i smrti pokazali da je Bog, unatoč svemu protivnom, prisutan u svijetu u kojem živimo.

Isusova se molitva i proslava nastavlja

Po onima u kojima se proslavio, Isusova molitva Ocu, za one koje mu je dao i koji ostaju u svijetu, uslišava se i nastavlja i nakon njegova odlaska. Odmah poslije Isusova uzašašća k Ocu, apostoli silaze s Maslinskoga brda i vraćaju se u Jeruzalem te se okupljaju u molitvi s ostalim učenicima i s Isusovom majkom Marijom u *gornjoj sobi* (*Dj 1,13*). To je prostorija koja se tradicionalno poistovjećuje s dvoranom Posljednje večere (usp. *Mk 14,15; Lk 22,12*). Tako ono isto mjesto na kojem je Isus blagovao sa svojim učenicima i molio za one koje mu je dao Otac, postaje prvo mjesto na kojem se okuplja njegova Crkva, koja njegovu molitvu nastavlja i prima dar Duha koji će sve njegove učenike osposobiti da naviještaju riječ evanđelja na svim jezicima i sve do nakraj svijeta.

Domagoj Runje

Pedesetnica. Duhovi

ULAZNA PJESMA

Ljubav je Božja
razlivena u srcima
našim po Duhu
Svetom koji prebiva
u nama, aleluja.
(Rim 5,5; 10,11)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti otajstvom današnje svetkovine
posvećuješ u svakom plemenu i narodu
cijelu Crkvu. Izlij na sav svijet darove
svoga Duha: što si svojom dobrotom
učinio na počecima Crkve to i danas izvrši
u srcu svojih vjernika. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Ispuni, Gospodine,
obećanje svoga Sina:
nek nas Duh Sveti
uvede u otajstvo ove
žrtve i otvori nam
svu istinu. Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 2,1-11

Čitanje Djela apostolskih

Kad je napokon došao dan Pedesetnice, svi su bili zajedno na istome mjestu. I eto iznenada šuma s neba, kao kad se digne silan vjetar. Ispuni svu kuću u kojoj su bili. I pokažu im se kao neki ognjeni razdijeljeni jezici te siđe po jedan na svakoga od njih. Svi se napuniše Duha Svetoga i počеше govoriti drugim jezicima, kako im već Duh davaše zboriti. A u Jeruzalemu su boravili Židovi, ljudi pobožni iz svakog naroda pod nebom. Pa kad nastade ona huka, strča se mnoštvo i smete jer ih je svatko čuo govoriti svojim jezikom. Svi su bili izvan sebe i divili se govoreći: »Gle! Nisu li svi ovi što govore Galilejci? Pa kako to da ih svatko od nas čuje na svojem materinskom jeziku? Parti, Međani, Elamljani, žitelji Mezopotamije, Judeje i Kapadocije, Ponta i Azije, Frigije i Pamfilije, Egipta i krajeva libijskih oko Cirene, pridošlice Rimljani, Židovi i sljedbenici, Krećani i Arapi – svi ih mi čujemo gdje našim jezicima razglašuju veličanstvena djela Božja.«
Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps104,1ab.24ac.29b-31.34

Pripjev: Pošalji Duha svojega, Gospodine,
i obnovi lice zemlje!

Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina!
Gospodine, Bože moj, silno si velik!
Kako su brojna tvoja djela, Gospodine!
Puna je zemlja stvorenja tvojih.

Ako dah im oduzmeš, ugibaju,
i opet se u prah vraćaju.
Pošalješ li dah svoj, opet nastaju,
i tako obnavljaš lice zemlje.

Neka dovijeka traje slava Gospodnja:
nek se raduje Gospodin u djelima svojim!
Bilo mu milo pjevanje moje!
Ja ću se radovati u Gospodinu.

Drugo čitanje 1Kor 12,3b-7,12-13

U jednom Duhu svi smo u jedno tijelo kršteni.

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola
Korinćanima

Braćo! Nitko ne može reći: »Gospodin Isus«
osim u Duhu Svetom. Različiti su dani, a isti Duh; i različite službe, a isti Gospodin; i različita djelovanja, a isti Bog koji čini sve u svima. A svakomu se daje očitovanje Duha na korist.

Doista, kao što je tijelo jedno te ima mnogo udova, a svi udovi tijela iako mnogi, jedno su tijelo – tako i Krist. Ta u jednom Duhu svi smo u jedno tijelo kršteni bilo Židovi, bilo Grci, bilo robovi, bilo slobodni. I svi smo jednim Duhom napojeni.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja

Dođi, Duše Sveti, napuni srca svojih vjernika;
i ogranj svoje ljubavi u njima užezi!

Evanđelje Iv 20,19-23

Primiti Duha Svetoga.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Uvečer onoga istog dana,
prvog u tjednu, dok su učenici
u strahu od Židova bili zatvorili vrata,
dođe Isus, stane u sredinu i reče im:
»Mir vama!« To rekavši, pokaza im svoje
ruke i bok. I obradovaše se učenici
vidjevši Gospodina.

Szymon Czechowicz,
Isus se ukazuje svojim učenicima, 1758.

PRIČESNA PJESMA

Svi se napuniše
Duha Svetoga,
razglašavajući
veličanstvena djela
Božja, aleluja.
(Dj 2,4.11)

POPRIČESNA MOLITVA

Bože, ti svojoj Crkvi dijeliš dare
nebeske; čuvaj u nama milost
koju si dao, da dar Duha Svetoga
vazda u nama djeluje a duhovna
hrana unaprijedi djelo vječnog
otkupljenja. Po Kristu.

Isus im stoga ponovno reče:
»Mir vama! Kao što mene posla Otac
i ja šaljem vas.« To rekavši, dahne u njih
i kaže im: »Primate Duha Svetoga.
Kojima otpustite grijeha, otpuštaju im se;
kojima zadržite, zadržani su im.«
Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	525.5	Ljubav je Božja razlivena
ili	526.7-9	Duh Gospodnji ispunja svemir
ili	226.1	Od sva se četiri vjetra
Otpjevni psalam:	537	Pošalji Duha svojega
Posljednica:	540 (541)	Dođi, Duše Presveti
Prinosna:	VI	Izvore vode žive
ili	226.2-3	Tisuću zrnaca skupa
Pričesna:	542.5	Svi se napuniše
	260	O da bude radost
	552	O dođi, Stvorče
Završna:	565	Milost Duha Svetog
ili	769.1 i 7	Svi u glas

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, sa svom se poniznošću i male-
nošću utecimo nebeskom Ocu proseći ga da i
nas ispuni svojim Svetim Duhom te tako ospo-
sobi za kršćansko djelovanje u svijetu:

1. Sveta Crkva nositeljica je nade u spasenje za
vječnost. Daj da svaku razdijeljenost među
narodima tvojim Svetim Duhom pretvara u
istinsko zajedništvo u vjeri, molimo te.
2. Kristovi su učenici primanjem Duha Sve-
toga započeli svoje poslanje. Papu, biskupe
i svećenike obdari obiljem darova svoga
Duha te ih učini spremne na sve izazove
koje nosi sveto poslanje, molimo te.
3. Tvoj je Sin učenicima podario moć otpu-
štanja grijeha. Daruj svećenima pronicljivo
srce da bi mogli spoznati potrebe grešnih
duša koje mole oproštenje, molimo te.
4. Ovih dana krizmanici postaju punopravni
članovi Crkve. Udijeli im milost da pri-
mljeni dar Duha Svetoga ostvare u osobnom
rastu u vjeri te ga svjedoče u svakodnevnom
životu kroz dobra djela i iskrena prijatelj-
stva, molimo te.
5. Krist je svojom uskršnom pojavnošću donio
mir. Sve naše pokojne po usnuću tijela
obavij svojim mirom u vječnim nebeskim
prostranstvima, molimo te.

Nebeski Oče, usrdno te molimo da ove naše
prošnje poslušáš i uslišiš. Odagnaj od nas
svaki strah od nepoznatog te nas ispunjene
Svetim Duhom učini odvažnima u naviješta-
nju vjerskih istina.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Duh Sveti učvršćuje jedinstvo i osposobljava za poslanje

Dok su se učenici, svi još u strahu od Židova, skrivali iza debelih zidova, dođe Isus među njih, pozdravi ih i pokaza im svoje ruke i bok. Ohrabri ih i utješi te se oni veoma obradovaše vidjevši Gospodina. O kolike li radosti! Kolikog li oduševljenja zbog susreta s Gospodinom, susreta koji oslobađa od straha, otvara obzorje i priprema za poslanje. Poslanje se samo na prvu čini jednostavnim, ali zasiurno nije tako bilo. Štoviše, bilo je jako zahtjevno. I jako opasno. Nema nikakve dvojbe da su se učenici zapitali u sebi: »A kamo da idemo? Što ćemo govoriti? Tko će nam vjerovati? Hoće li i nas ubiti?« Neki su se jamačno sjetili Isusovih riječi u kojima navješćuje progone: »Šaljem vas kao ovce među vukove. Progonit će vas (...) i predavati sudovima, bičevat će vas po svojim sinagogama« (Mt 10,16-23). Svakako bilo je puno razloga za oprez pa i za strah.

S druge strane, zacijelo se netko od učenika sjetio i Isusovih ohrabrenja u kojima je govorio kako ih neće ostaviti same kao siročad, već će moliti Oca koji će im poslati drugog Branitelja, Duha istine koji će ostati s njima zauvijek i koji će ih voditi u istini (Iv 14,16-19). Duh Sveti će ih braniti u progonima: »Kad vas predadu, ne budite zabrinuti kako ili što ćete govoriti. Dat će vam se u onaj čas što ćete govoriti. Ta ne govorite to vi, nego Duh Oca vašega govori u vama!« (Mt 10,19-20). I upravo se to obećanje dara Duha Svetoga, koji je zajedništvo Oca i Sina, ispunilo na Pedesetnicu kad je Isus okupio učenike, ohrabrio ih za poslanje te dahnuo u njih rekavši: »Primate Duha Svetoga« (Iv 20,23). Dar Duha Svetoga prvi je dar uskrsloga Krista.

Bilo kako bilo jedno je nedvojbeno: apostoli su se bojali i njihov strah bio je sasvim opravdan. Osim toga, svatko od njih dobro

je znao da je Isusov pothvat nezamisliv ako računaju samo sa svojim ljudskim snagama. Naime, dobro su iskusili vlastita ograničenja. Sjećanje kako su ostavili Isusa gotovo samog još je bilo jako snažno. K tomu nikoga nije trebalo podsjećati na činjenicu da je jedan od njih izdao, a drugi zanijskao Učitelja tri puta. Strah je dakle, bio i posljedica poniznosti, svijesti da su tako maleni i da bez Isusa i njegova Duha ne mogu ništa učiniti.

Crkva sakrament jedinstva s Bogom i ljudima

I došla je Pedesetnica: učenici su primili dar Duha Svetoga koji ih je ispunio jedinstvom i odvažnošću. Primanje Duha Svetoga direktno je vezano uz poslanje: širenje radosne vijesti o Isusu, Spasitelju svijeta. Duh Sveti učvršćuje jedinstvo i osposobljuje za poslanje. Sjetimo se Babilonske kule koja simbolizira lažno jedinstvo bez Boga; oholost koja je kažnjena podijeljenošću jezika, međusobnim nerazumijevanjem. Pedesetnica je suprotnost Babilonskoj kuli. Duh Sveti na Pedesetnici obnavlja zajedništvo s Bogom i ozdravlja zajedništvo među ljudima. Zajedništvo koje je bilo narušeno ohološću sada se pokazuje u poniznosti i slozi; jedinstvu u različitosti jezika i naroda, gdje Crkva postaje sakrament pomirenja u razdijeljenom svijetu. Ukratko, povijest nas uči da se odbacivanje Boga brzo pretvaralo i u odbacivanje čovjeka. S druge strane, jedinstvo s Bogom bilo je jamac zajedništva među narodima. Omogućavanje odnosa s Bogom i međusobno zbližavanje narodā zadaća je Crkve, rođene na Pedesetnicu. Ona je, kako nas Drugi vatikanski koncil uči, sakrament, znak i sredstvo najprisnijeg sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijeloga ljudskog roda (LG 1).

Duh koji preobražava

S darom Duha započinje javno djelovanje učenika. Petar, koji je tri puta zatajio Gospodina, odjednom hrabro govori javno na trgu: »Isus, koga ste vi razapeli, uskrsnuo je! U nikom drugom nema spasenja« (Dj 2,23-24). Zapčinje istovremeno i vrijeme mučeništva. Je li to vrijeme završeno? Odnosno, jesmo li se umorili i odustali od navještaja Gospodina i njegova evanđelja? Jesmo li odustali od Duha Svetoga i uzdamo se samo u svoje sposobnosti? Poučno je još jednom se sjetiti Kristovih riječi: »Šaljem vas kao ovce među vukove«. Jako je zanimljivo da Krist ne traži od svojih učenika posebne sposobnosti i vještine da se znaju uspješno obračunati s vukovima. Mi, ističe u jednoj katehezi papa Franjo, razmišljamo o tome kako postati učeni, brojni i prestižni i svijet će nas kao tada slušati i poštovati. Ali Gospodin ne traži da budemo poštovani, moćni i uvaženi, već skromni, dobri i nevini kao janjci, spremni na svaku žrtvu. Samo takve će nas prepoznati i zaštititi od različitih vukova. O tomu poučno govori i jedan crkveni otac: »Dok smo janjci, pobjeđivat ćemo (...) ali ako postanemo vukovi, bit ćemo poraženi, jer ćemo biti lišeni pomoći Pastira. On ne pase vukove, nego janjce« (sv. Ivan Zlatousti).

Također je znakovito, što se tiče vještina i sredstava koje »moramo« posjedovati kako bi bili »uspješni« evangelizatori, ono što Isus o tomu savjetuje. Naime, umjesto da sugerira što je sve potrebno za poslanje, Krist ističe ono što je suvišno i čega se treba odreći jer otežava poslanje: »Bolesne liječite, mrtve uskrisujte, gubave čistite, zloduhe izgonite! Besplatno

William Blake, *Krist se ukazuje svojim učenicima*, 1795. – 1805.

primiste, besplatno dajte! Ne stječite zlata, ni srebra, ni mjedi sebi u pojase, ni putne torbe, ni dviju haljina, ni obuće, ni štapa« (Mk 6, 8-10). Ukratko, ne treba se oslanjati samo na svoje sposobnosti i materijalne sigurnosti, već se otvoriti Duhu Božjemu, lišiti se suvišnoga te hrliti k ljudima našeg vremena oslobođeni svjetovnosti. Ljudi su zasićeni svjetovnog i trebaju duhovno. Ne trebaju Crkvu koja imitira, već koja preobražava i predvodi društvo. Crkvu koja nudi duhovno iskustvo, uvodi ljude u osobni odnos s Bogom i međusobno ih zbližava. Crkvu kao nositeljicu nade. Ne nade koja je jamstvo za sreću i ovozemaljski uspjeh. Ne čak ni nadu kao uvjerenje da će se nešto dobro završiti, već nadu kao sigurnost da nešto ima smisla, bez obzira na to kako će završiti (Vaclav Havel). Nadu koja proširuje obzorje ovozemaljskog i otvara srce za vječnost. Ta Nada, koju Duh Sveti preko njemu otvorenih vjernika donosi, umornom Zapadu je sve potrebnija.

Ivica Jurić

Svetkovina Presvetoga Trojstva

ULAZNA PJESMA

Blagoslovljen budi
Bog Otac, i jedino-
rođeni Božji Sin, i
Sveti Duh za
milosrđe koje
nam je iskazano.

ZBORNA MOLITVA

Bože Oče, poslao si na svijet svoga Sina,
Riječ istine, i Duha posvetitelja, da ljudima
objaviš tajnu svoga života. Udijeli nam da
ispovijedamo pravu vjeru, priznajemo
slavno i vječno Trojstvo te se klanjamo tebi,
svemogućem i jedinom Bogu. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine Bože naš,
zazivamo tvoje sveto ime
da posvetiš ove darove.
Učini da i mi postanemo
vječni prinos tebi.
Po Kristu.

Prvo čitanje Izl 34,4b-6.8-9

Gospodin! Gospodin! Bog milosrdan i milostiv!

Čitanje knjige Izlaska

U one dane:

Mojsije rano jutrom ustane
i popne se na Sinajsko brdo,
uzevši u ruke dvije kamene ploče,
kako mu je Gospodin naredio.
Gospodin se spusti u liku oblaka,
a on stade preda nj i zazva ime Gospodnje:
»Gospodin! Gospodin!«
Gospodin prođe ispred njega te se javi:
»Gospodin, Gospodin,
Bog milosrdan i milostiv,
spor na srdžbu, bogat ljubavlju i vjernošću.«
Mojsije smjesta pade na zemlju i pokloni se.
Onda reče: »Gospodine moj!
Ako sam stekao blagonaklonost u tvojim
očima, onda, Gospodine, pođi s nama!
Premda je narod tvrde šije,
oprosti naše grijehе i naše opačine
i primi nas za svoj baštinu!«
Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Dn 3,52-56

Pripjev: Hvaljen i slavljen dovijeka!

Blagoslovljen budi, Gospodine,
Bože otaca naših!

Blagoslovljen budi
u domu svete slave svoje!

Blagoslovljen budi
na prijestolju kraljevstva svoga!

Blagoslovljen, ti što istražuješ bezdane
i sjediš nad kerubima!

Blagoslovljen budi
na svodu nebeskom!

Drugo čitanje 2Kor 13,11-13

*Milost Gospodina Isusa Krista, ljubav Boga
i zajedništvo Duha Svetoga!*

Čitanje Druge poslanice svetoga Pavla
apostola Korinćanima

Braćo, radujte se, usavršujte se,
tješite se, složni budite, mir negujte
i Bog ljubavi i mira bit će s vama.
Pozdravite jedni druge svetim cjelovom.
Pozdravljaju vas svi sveti.
Milost Gospodina Isusa Krista,
ljubav Boga i zajedništvo Duha Svetoga
sa svima vama!
Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja usp. Otk 1,8

Slava Ocu, i Sinu, i Duhu Svetomu,
Bogu koji jest, koji bijaše, i koji dolazi!

Evanđelje Iv 3,16-18

Bog je poslao Sina da se svijet spasi po njemu.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme reče Isus Nikodemu:

»Bog je tako ljubio svijet
te je dao svoga Sina Jedinorođenca
da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne,
nego da ima život vječni.
Ta Bog nije poslao Sina na svijet
da sudi svijetu, nego da se svijet
spasi po njemu.
Tko vjeruje u njega, ne osuđuje se;
a tko ne vjeruje, već je osuđen
što nije vjerovao u ime
jedinorođenoga Sina Božjega.«
Riječ Gospodnja.

Giovanni Battista, *Presveto Trojstvo*, 1737.

PRIČESNA PJESMA

Budući da ste sinovi,
odasla Bog u srca
vaša Duha Sina
svoga koji kliče:
Abba! Oče!
(Gal 4,6)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine Bože naš, daj
da nam bude na spasenje
tijelu i duši ova pričest i
vjera u tvoje vječno
Trojstvo i jedinstvo koju
smo ispovjedili. Po Kristu.

MOLITVA VJERNIKA

Priznajući svoju grešnost koja blijedi u okri-
lju milosrđa trojedinog Boga, s pouzdanjem
se i poniznošću iskrenim prošnjama utecimo
Bogu Ocu te ga zamolimo:

1. Korake svete Crkve neprestano upravljaš
na put mira i pravednosti. Daj da ostane
vjerna svim tvojim zapovijedima, a nadasve
u ljubavi prema svima i svemu stvorenom,
molimo te.
2. U Kristovu životu svećenici crpe snagu
i primjer za svoje djelovanje. Daj da ga
nasljeđuju u hrabrom svjedočenju Istine
i pružanju milosti spasenja svakoj duši,
molimo te.
3. Svijet se neprestano okreće strujama
lagodnog života i materijalnog blagosta-
nja. Snagom svoga Svetoga Duha promijeni
narav ljudi i osvijesti nam što je uistinu
važno u ovome životu, molimo te.
4. Odbacivanjem ljubavi trojedinoga Boga,
sami sebe osuđujemo na propast. Usadi
u naša srca istinsku vjeru u tvoje mило-
srđe koje može spasiti svakoga grešnika,
molimo te.
5. Duše vjernih pokojnih vapi za tvojim smilo-
vanjem. Po našim ih molitvama dobrostivo
pogledaj i privedi u svoje vječno kraljevstvo,
molimo te.

Bože Oče, molimo te, usliši ove naše iskrene
prošnje. Snagom Duha Svetoga rasvijetli nam
ovozemaljsko životno putovanje da bismo,
oslanjajući se na nauk tvoga Sina, hodili sta-
zom pravednosti te jednom pristigli u vječno
kraljevstvo tvoje ljubavi.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	75.2	Blagoslovljen budi Bog
ili	224.1-2	Oče naš dobri
Otpjevni psalam:	str. 40	Hvaljen i slavljen dovijeka
Prinosna:	224.3	Darove ove
Pričesna:	248 (252)	Zdravo Tijelo
	165	Oče naš dobri
	273 (274)	Ja sam s vama
Završna:	XXIV	Jubilejski himan

Ljubav koja spašava svijet

Bog nije usamljen. Bog nije zatvoren u sebe, nego je Ljubav u odnosu: Otac, Sin i Duh koji se naginju nad grješnim, ranjenim svijetom da ga podignu, izliječe i spase.

Bog se vraća nevjernom narodu (Izl 34,4b-6.8-9)

Prvo čitanje vraća nas na Sinaj, ali ne u romantičnom trenutku sklapanja Saveza, nego neposredno nakon najveće tragedije: zlatnog teleta. Narod koji je tek iskusio Božju snagu izlaska iz Egipta, koji je čuo glas Gospodnji, sada pleše oko idola. Mi bismo možda očekivali da Bog zatvori knjigu, prekine priču, potraži »bolji narod«. Umjesto toga, Bog ponovno poziva Mojsija da se popne na brdo, s novim pločama, kao znakom da želi ponovno pisati savez u srce svojega naroda. Gospodin zatim silazi u oblaku i objavljuje svoje »ime«, svoju unutarnju istinu: »Gospodin! Gospodin! Bog milosrdan i milostiv, spor na srdžbu, bogat ljubavlju i vjernošću.«

Ovaj tekst je Božji identitet, Božja samo-definicija: On ne polazi od svoje moći, nego od svojega srca. »Milosrdan«, kao kralj koji se sagiba nad podanikom, koji sluša vapaj slabih. »Milostiv«, (od riječi *majčina utroba*), Bog koji nosi narod kao majka dijete, nježno i ustrajno. »Spor na srdžbu«, On ne eksplodira na prvom našem padu; njegova strpljivost je dublja od naše tvrdoglavosti. »Bogat ljubavlju i vjernošću«, ljubav koja se ne predomišlja, vjernost koja se ne povlači ni nakon izdaje.

Mojsije, »umjetnik neprestane molitve«, razumije da se pred takvim Bogom ne polemizira, nego klanja. Pada ničice i moli: »O, Gospodine, pođi s nama... premda je narod tvrde šije«. On ne skriva grijeh naroda, ali se baca na Božje milosrđe.

Tu već naziremo Trojstvo: Bog koji se ne zatvara u sebe, nego silazi; Bog koji ne prekida savez, nego ga obnavlja; Bog čija će se

punina jednom objaviti u Sinu i Duhu. Presveto Trojstvo nije hladna geometrija triju »osoba«, nego dinamika ljubavi koja ostaje vjerna unatoč nevjernosti čovjeka.

Trojstveni blagoslov: program života zajednice (2Kor 13,11-13)

Nije slučajno da Pavao, nakon mnogih napetosti i nerazumijevanja s tom zajednicom, završava upravo trojstvenim blagoslovom: »Milost Gospodina našega Isusa Krista, ljubav Boga i zajedništvo Duha Svetoga sa svima vama.« Ovaj blagoslov je više od formule: to je »program života« za Crkvu, »stil« jednog zajedništva.

Pavao uvodi novost: ne govori samo o Božjoj milosti, nego i o Kristovoj. Bog nam svoju dobrohotnost, svoju naklonost približava u konkretnom životu Isusa iz Nazareta. Tko se po krštenju sjedinjuje s Kristom, tko s njime umire grijehu i ustaje na novi život, »pod milošću je« – u ozračju koje nije više osuda, nego darivanje. U korijenu svega stoji Očeva ljubav, jer je Trojstvo pravo lice Boga koji je ljubav. U Isusovu poslanju i žrtvi postaje vidljivo da Bog nije neutralan prema čovjeku, nego radikalno na njegovoj strani: ljubav koja spašava, oslobađa, podiže. Duh stvara od nas Božju djecu koja mogu govoriti Ocu »Abba«, i ujedno gradi Crkvu kao jedinstvo u različitosti darova, službi, karizmi.

Pavao ne ostaje na teologiji: odmah prije blagoslova poziva: »Radujte se, težite savršenstvu, tješite jedni druge, složno živite, u miru budite« (usp. 2Kor 13,11). To znači: ako vjerujemo u Trojstvo, pozvani smo biti ljudi radosti, rasta, utjehe, pomirenja. Trojstveni Bog ne stvara usamljenike, nego zajednicu koja odražava njegov stil.

Srce Evanđelja:

»Bog je tako ljubio svijet« (Iv 3,16-18)

Bog nije apstraktni apsolut, nego Otac koji ljubi. Nije sudac koji traži krivnju, nego

Otac koji traži sina. On ljubi. Ne kaže se da »ljubio je jednom davno«, nego ljubi, u sadašnjem vremenu, trajno. Toliko jako, do kraja. Riječ je o pretjeranoj ljubavi koja sebe ne štedi. U Ivanovu rječniku svijet je često i neprijatelj, zatvorenost, grijeh. Pa ipak, Bog ne odustaje. On ljubi baš taj svijet: ranjen, izgubljen, zbunjen. To znači: ljubi i mene takva kakav jesam, s mojim sjenama, promašajima, strahovima.

»Dao je Sina«: Ivan koristi glagol »dati« (*didōmi*), a ne »predati« (*paradidōmi*). Bog ne šalje Sina samo na križ, nego ga cijeloga daruje: njegov život, riječi, geste, susrete – sve je dar svijetu. »Bog nije poslao Sina na svijet da sudi svijetu, nego da se svijet spasi po njemu« (r. 17). Osuda ne potječe od Boga, nego od odbijanja Svjetla. Bog je već donio svoju presudu: milost, ljubav, spasenje. Čovjek se osuđuje kad zatvori srce pred tom ljubavlju.

Trojstvo kao stil života: konkretna posljedica za nas

Ako je Trojstvo »dar za svijet«, onda je poziv ove svetkovine: dopustiti da taj dar oblikuje našu svakodnevnicu. Živjeti pred Ocem u prihvaćenosti da smo ljubljeni. Koliko puta sebe gledamo samo očima svijeta: kroz uspjeh ili neuspjeh, simpatije ili odbacivanja drugih, kroz vlastite padove. Trojstvo kaže: prije svega toga postoji pogled Oca koji mi kaže: »Ti si moj ljubljani sin, moja ljubljena kći«. Umjesto da se skrivamo u krivnji ili bježimo u nove idole (novac, posao, slika o sebi), danas možemo u molitvi reći: »Oče, ovdje je moj grijeh, moje zlatno tele; ne želim više bježati od tebe, nego k tebi.« Bog Sin odgovara milosrdem, ne odbacivanjem. Hodati s Kristom učeći od Sina kako se ljubi. Isus je »ruka Očeva ispružena prema nama«. Svaki dan možemo pitati: »Isuse, kako bi ti ljubio u ovoj situaciji? Što bi ti rekao ovoj osobi? Kako bi ti oprostio?« Milost nije nagrada za dobre, nego snaga za slabe. Kad ne uspijemo, kad povrijedimo, kad ne možemo oprostiti – upravo tada je čas milosti: priznati, predati, zamoliti da On u nama nastavi ono što mi ne možemo.

Francesco Cairo, *Presveto Trojstvo*, XVII. st.

Disati Duhom Svetim gradeći zajedništvo. Duh Sveti je, kaže Pavao, onaj koji stvara zajedništvo s Bogom i među nama. U župi, obitelji, zajednici, Duh se prepoznaje tamo gdje ljudi jedni druge ne osuđuju i ne ogovaraju, nego se slušaju, hrabre, traže pomirenje. Zajedništvo Duha danas može značiti: napraviti prvi korak prema nekome s kim smo u zahlađenom odnosu, poslati poruku, nazvati, reći: »oprosti«, »hvala«, »nedostaješ«. To su male ljudske geste, ali su velike trojstvene geste: odražavaju Oca, Sina i Duha koji ne odustaju od zajedništva.

Znak križa kao obnova saveza

Današnja liturgija nas u konačnici vodi do onoga najsvakodnevnijega: znaka križa. Koliko puta ga učinimo automatski, bez misli. A u njemu je sažeto sve što danas slavimo: »U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.« Možemo danas odlučiti da svaki put kad ga činimo, mislimo i na ono što činimo: Na Oca, koji je milosrdan i milostiv Bog; na Sina, Isusa, darovanog za nas, na Duha Svetoga, koji ulazi u naše srce i naše odnose. Neka naša župa, naše obitelji i naše srce postanu, kako je netko lijepo napisao, »mala ikona Trojstva«: mjesto gdje se vidi da Bog nije usamljenost, nego vječna, živa, dinamična Ljubav koja spašava svijet.

Andelo Maly

Svetkovina Presvetoga Tijela i Krvi Kristove

ULAZNA PJESMA

Narod svoj hrani
pšenicom najboljom,
siti ga medom
iz pećine.
(Ps 81,17)

ZBORNA MOLITVA

Gospodine Isuse Kriste, u
divnom otajstvu ostavio si nam
spomen svoje Muke. Daj da tako
slavimo svete tajne tvoga tijela i
krvi da vazda uživamo plod tvog
otkupljenja. Koji živiš.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, prinosimo ti jedan kruh
od mnogo zrnja i vino iz mnogo
grozdova. Molimo te, obdari svoju
Crkvu jedinstvom i mirom što ih
ovi darovi tajanstveno označuju.
Po Kristu.

Prvo čitanje Pnz 8,2-3.14b-16a

Hranio te manom za koju nisi znao ni ti ni tvoji oci.

Čitanje Knjige Ponovljenog zakona

Mojsije reče narodu: »Sjećaj se svega puta kojim te Gospodin, Bog tvoj, vodio po pustinji ovih četrdeset godina da te ponizi i iskuša i dozna što ti je u srcu: hoćeš li držati zapovijedi njegove ili nećeš. Ponizivao te i glađu morio, a onda te hranio manom, za koju nisi znao ni ti ni tvoji oci, da ti pokaže kako čovjek ne živi samo o kruhu nego da čovjek živi o svakoj riječi što izlazi iz usta Gospodnjih.

Nemoj zaboraviti Gospodina, Boga svoga, koji te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva; koji te proveo kroz onu veliku i strašnu pustinju, kroz zemlju plamenih zmiya i štipavaca, suhim i bezvodnim krajem; koji ti je izveo vodu iz stijene tvrde kao kremen; koji te u pustinji hranio manom, nepoznatom tvojim ocima.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 147,12-15.19-20

Pripjev: Slavi, Jeruzaleme, Gospodina.

Slavi Gospodina, Jeruzaleme,
hvali Boga svoga, Sione!

On učvrsti zasune vrata tvojih,
blagoslovi u tebi tvoje sinove.

On daje mir granicama tvojim,
pšenicom te hrani najboljom.
Besjedu svoju šalje na zemlju,
brzo trči riječ njegova.

Riječ svoju on objavi Jakovu,
odluke svoje i zakone Izraelu.
Ne učini tako nijednom narodu:
nijednom naredbe svoje ne objavi!

Drugo čitanje 1Kor 10,16-17

Jedan kruh, jedno smo tijelo mi mnogi.

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola
Korinćanima

Braćo! Čaša blagoslovna koju blagoslivljamo nije li zajedništvo krvi Kristove? Kruh koji lomimo nije li zajedništvo tijela Kristova? Budući da je jedan kruh, jedno smo tijelo mi mnogi; ta svi smo dionici jednoga kruha.

Riječ Gospodnja.

Posljednica (po volji)

Hvali, Sion, Spasitelja...

Pjesma prije Evanđelja Iv 6,51

Ja sam kruh živi koji sam s neba sišao, govori Gospodin; tko bude jeo od ovoga kruha, živjet će uvijek.

Evanđelje Iv 6,51-58

Tijelo je moje jelo istinsko, krv je moja piće istinsko.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Reče Isus mnoštvu: »Ja sam kruh živi koji je s neba sišao. Tko bude jeo od ovoga kruha, živjet će uvijek. Kruh koji ću ja dati tijelo je moje – za život svijeta.«

Židovi se nato među sobom prepirahu: Kako nam ovaj može dati tijelo svoje za jelo?« Reče im stoga Isus: »Zaista, zaista, kažem vam: ako ne jedete tijela Sina Čovječjega i ne pijete krvi njegove, nemate života u sebi! Tko blaguje tijelo moje i pije krv moju, ima život vječni; i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan. Tijelo je moje jelo istinsko, krv je moja piće istinsko. Tko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje i ja u njemu. Kao što je mene

Vincenz Havlicek, *Tijelovska procesija*, 1897.

PRIČESNA PJESMA

Tko jede moje
tijelo i pije moju
krv, u meni ostaje,
i ja u njemu,
govori Gospodin.
(Iv 6,57)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, pričest tvoga
dragocjenog tijela i krvi
predokus je buduće slave.
Molimo te, privedi nas
uživanju tvoga božanstva
u vječnosti. Koji živiš.

poslao živi Otac i ja živim po Ocu, tako i onaj
koji mene blaguje živjet će po meni. Ovo
je kruh koji je s neba sišao, ne kao onaj koji
jedoše očevi i pomriješe. Tko jede ovaj kruh,
živjet će uvijek.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	77	Narod svoj hrani
ili	228	Po obećanju
Otpjevni psalam:	128	Slavi, Jeruzaleme
Posljednica:	202	Hvali, Sion
Prinosna:	231	Jedan kruh
ili	228.2	Nekad na križu
Pričesna:	135.1	Tko jede moje tijelo
	247	Uzmite, jedite
	242	O sveta gozbo
	243	Sakramentu veličajnom
	ŽV 7/2022	Kruše života
Završna:	753	Do nebesa
ili	259	Krist nas je sobom hranio
ili	285	Pun vjere stoj

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, okupili smo se danas oko oltara da bismo u svoj zahvalnosti izrazili duboko poštovanje Kristu Spasitelju, stoga se saberimo i s najvećim poštovanjem utecimo vječnome Ocu ovim prošnjama:

1. Sveta Crkva diljem svijeta danas časti presveto Tijelo i Krv Kristovu. Daj da u svetoj Euharistiji uvijek iznova pronalazi snagu za širenje jedinstva i ljubavi među Kristovim vjernicima, molimo te.
2. Papa, biskupi i svećenici svakoga dana slave sveta otajstva vjere. Daj da budu dostojni služitelji oltara i gorljivo naviještaju nauk svete Crkve, molimo te.
3. Diljem svijeta mnogi su kršćani proganjani i mučeni poradi vjere. Olakšaj im patnje te ih svojom blizinom utješi u svakoj nevolji koja im prijeti, molimo te.
4. Župne zajednice su poput velikih obitelji koje okupljaš oko svog oltara. Daj da sa zahvalnošću pristupaju gozbi tvoje ljubavi, njegujući zajedništvo i međusobnu blizinu u potrebama, molimo te.
5. Naši su pokojni za života blagovali Tijelo i Krv Kristovu. Poradi nepokolebljive ih vjere u Kristovo obećanje spasenja uvedi u vječnu gozbu u nebesima, molimo te.

Vječni Oče, u predivnom otajstvu svete Euharistije darovao si nam spomen ljubavi svoga Sina. Usliši ove naše prošnje i daj da, blagujući njegovo presveto Tijelo i Krv, neprestano rastemo u jedinstvu s tobom.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Euharistija – središte kršćanskog života

Otajstvo vjere

Otajstvo što ga danas slavimo, u kojem je na poseban način, s nama i u nama, prisutan Gospodin Isus u liku kruha i vina, u samom je središtu svega kršćanskoga života. Već dvije tisuće godina kršćani se okupljaju u ime Sina Božjega: zajedno čitaju i slušaju tekstove iz Svetoga pisma, koji nas poučavaju kako treba živjeti. Božja riječ je hrana za našu dušu, za naš život, i Bog je prisutan u svojoj riječi. Ali, kad bismo ostali samo na slušanju riječi, bilo bi to premalo, odveć teoretski. Zato je tu i *drugi stol* – Euharistije: u kruhu i vinu Isus nam je na dohvat ruke! Skroz opipljiv i prepoznatljiv! Ovo je uistinu čudesno otajstvo! Najveće! S razlogom misnik poslije posvećenja i podizanja klikne »*Otajstvo vjere!*« a vjerni narod potvrdi svojim klicanjem! Ovo je sakrament prisutne ljubavi! Biti s nama na ovakav način, to (običnom) čovjeku nikad ne bi palo na pamet. To je mogao smisliti samo Bog naš, koji ima Srce puno ljubavi prema nama ljudima. Stoga je pred ovom Tajnom suvišan svaki govor. Dovoljno je stati pred ovo Otajstvo i šutjeti! Slušati njega, slušati Isusa što govori našem srcu!

Spomenčin Vazma Gospodnjega i zalog buduće slave

Za Židove je pashalna večera bila sjećanje na izlazak iz ropstva i na sve ono što je Jahve Bog za njih učinio. Ali bilo je to i više od sjećanja! Blagovali su pashalno janje s uvjerenjem i sa sigurnošću da je Bog i sada s njima. Slično je i s Euharistijom. Slično – ali i puno više! Čak neusporedivo više. Ovo što mi slavimo, to jest spomen Isusove Posljednje večere, ali nije samo spomen. Isus je i sada živ i prisutan u kruhu i vinu! Apostol Pavao će to još obogatiti i kazati da je to i iščekivanje konačnog Isusova dolaska. Dakle, i budućnost je uključena!

»Kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu«, kaže on, »smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe.« (1Kor 11.6) To je naša Misa! To je Euharistija! Ona je uspomena na Isusovu posljednju večeru, ona je sadašnja Isusova prisutnost s nama i iščekivanje konačnog Gospodinova dolaska. Zato u svakoj misi nakon pretvorbe kažemo: *OTAJSTVO VJERE!* I ono što odgovorimo na taj zaziv – to je misa: »Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo...!« *Smrt Gospodinovu naviještamo:* sjećamo se Isusove smrti, njegova žrtvovanja za nas. *Slavimo njegovo uskrsnuće* tj. doživljavamo ga živa među nama u ovom otajstvu kao što su ga apostoli susreli živa nakon uskrsnuća. I treća dimenzija – *iščekujemo da opet dođe* u slavi. Kazao nam je da će doći na koncu kao Sudac živih i mrtvih!

Gozba Jaganjčeva

Bog je u svom Sinu Isusu Kristu s nama sklopio novi Savez u njegovoj krvi. Stari Savez, onaj Mojsijev, je narušen, razvrgnut je ljudskim grijehom. Novi Savez, u kojem je prolivena krv novog Jaganjca na oproštenje grijeha, predstavlja i ostvaruje konačno Božje pomirenje sa svojim narodom.

Isus je novi Jaganjac. S njim započinje nova etapa povijesti, novi Savez. Pod prilikama kruha i vina, dakle svakodnevne hrane i pića, daje samog sebe. U kruh i vino što ga daje svojima sabrao je svu povijest: svoj život, svoju muku, svoju otkupiteljsku smrt i uskrsnuće. On je u znaku kruha i vina stalno prisutan, ne kao neki davni vođa i učitelj koga se spominjemo, nego kao živi vođa i učitelj koji nam sada u kruhu daruje samog sebe. Kao da nam kaže: U kruhu sam vaš suputnik: s vama suosjećam, radujem se s vama: s vama trpim i s vama patim!

U svakoj misi je Isus s nama: i danas na ovaj svečani dan Tijelova, i nedjeljom i običnim danom, govori nam: *Uzmite i jedite! Ja sam u kruhu i vinu!*

Joos van Cleve, Posljednja večera, XVI. st.

Svadbena ruho

Pozvani smo na blagovanje! Ali kako treba pristupiti ovim tajnama? Treba imati na sebi *svadbenu ruho*. Znamo na što je Isus pod tim *svadbenim ruhom* mislio: ovim se tajnama treba približiti živom vjerom i ljubavlju, čistim srcem i vjerničkim raspoloženjem.

Ipak, nije na odmet reći koju i o (ne) doličnoj odjevenosti u crkvi i na misi, osobito kad se pristupa i svetoj pričesti: nekoć su svećenici čak na vratima crkve kontrolirali i sankcionirali (ne)odjevenost – prvenstveno žena. Pritom su možda i pretjeralivali. A danas: mlade (pa i mnoge manje mlade) dame na vjenčanjima... ministranti u patikama i nanulama... muškarci u izlizanim trapericama, čak u kratkim hlačama i bermudama na pričesti... Bože – prosti!

No, vratimo se prvotnom značenju Isusovog svadbenog ruha: ići na pričest ne znači primiti i pojesti posvećenu hostiju te otići dalje kao da se ništa nije dogodilo tj. ostati isti čovjek, misliti samo na sebe, loše misliti o drugima, vrijeđati ih i ranjavati. Jedan liturgičar je lijepo kazao: »Euharistija nije kao kafić, gdje naručiš ono što želiš i što ti se sviđa; popiješ, platiš i odeš dalje. Ne moraš nikome polagati račun gdje si bio, što si radio, što si pojeo i popio. Na tebi se ništa od toga ne vidi.

Nema nikakve promjene«. Ali Euharistija – pričest je nešto posve drugo i drugačije. Ovdje u pričesti mi primamo Isusa; pričest je dar, to je vrhunski dar, ali iz tog božanskog dara proizlazi obveza postajati drukčiji, biti prema ljudima ono što je bio Isus. Valjda je ono prvo lakše, jer svi mi darove rado primamo, a obveze teško prihvaćamo, olako ih zaboravljamo i odgađamo.

Blago pozvanima na Gozbu Jaganjčevu!

»Ja sam kruh živi koji je s neba sišao. Tko bude jeo od ovoga kruha, živjet će uvijek. Kruh koji ću ja dati tijelo je moje – za život svijeta.« (Iv 6,51) Za ovo je potrebna vjera. Vjera kao osobni čin koji nas veže uz Spasitelja, uz Isusa koji se daruje svakome od nas, svakome nudi puni život koji će se, po Božjem planu, preobraziti u vječni život s Bogom. Uskrsli Isus prvi je prešao u taj novi život, kamo i nas poziva: »Neka se ne uznemiruje srce vaše! Vjerujte u Boga i u mene vjerujte! U domu Oca mogega ima mnogo stanova. Da nema, zar bih vam rekao: 'Idem pripremiti vam mjesto'? Kad odem i pripravitim vam mjesto, ponovno ću doći i uzeti vas k sebi da i vi budete gdje sam ja«. (Iv 14,1-3)

Svi smo pozvani na Nebesku gozbu Jaganjčevu, da jednom u Kraljevstvu vječnom, u zajedništvu s Bogom, kako nam je providio naš Spasitelj, *imamo život u izobilju*. Amen!

Stanko Jerčić

Deseta nedjelja kroz godinu

ULAZNA PJESMA

Gospodin mi je svjetlost i spasenje: koga da se bojim? Gospodin je štit života moga: pred kime da strepim? Protivnici moji i dušmani posrću i padaju. (Ps 27,1-2)

ZBORNA MOLITVA

Bože, sve što je dobro od tebe dolazi. Udijeli nam dar svoga Duha, da mislimo što je pravo i to u djelo provedemo. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, usavrši naše služenje, da ovaj prinos bude tebe dostojan a nama uveća ljubav, po Kristu, Gospodinu našem.

PRIČESNA PJESMA

Gospodine, utvrdo moja, spase moj, izbavitelju moj, Bože, pomoći moja. (Ps 18,3)

Prvo čitanje Hoš 6,3-6

Ljubav mi je mila, ne žrtve.

Čitanje Knjige proroka Hošee

»Težimo da upoznamo Gospodina: ko zora pouzdan mu dolazak. On će nam doći poput dažda jesenskog, poput kiše proljetne što natapa zemlju.«
»Što za tebe mogu učiniti, Efrajime? Što za tebe mogu učiniti, Judo? Ko oblak jutarnji ljubav je vaša, ko rana rosa koje nestaje. Zato sam ih preko prorokâ sjekao i ubijao riječima usta svojih; al sud će tvoj izaći ko svjetlost. Jer ljubav mi je mila, ne žrtva, poznavanje Boga, ne paljenice.«
Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 50,1.8.12-15

Otpjev: Onomu koji hodi stazama pravim pokazat ću spasenje Božje.

Bog nad bogovima, Gospodin, govori i zove zemlju od izlaza sunčeva do zalaza.
»Ne korim te zbog žrtava tvojih – paljenice su tvoje svagda preda mnom.«

»Kad bih oglasnio, ne bih ti rekao jer moja je zemlja i sve što je ispunja. Zar da ja jedem meso bikova ili da pijem krv jaraca?«

»Prinesi Bogu žrtvu zahvalnu, ispuni Višnjemu zavjete svoje! I zazovi me u dan tjeskobe: oslobodit ću te, a ti ćeš me slaviti.«

Drugo čitanje Rim 4,18-25

Vjerom se ojačao davši slavu Bogu.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braćo! U nadi protiv svake nade povjerova Abraham da postane ocem naroda mnogih po onom što je rečeno: Toliko će biti tvoje potomstvo. Nepokolebljivom vjerom promotri on tijelo svoje već obamrlo – bilo mu je blizu sto godina – i obamrlost krila Sarina. Ali pred Božjim obećanjem nije nevjeran dvoumio, nego se vjerom ojačao davši slavu Bogu, posve uvjeren da on može učiniti što je obećao. Zato mu se i uračuna u pravednost.

Ali nije samo za nj napisano: »Uračuna mu se«, nego i za nas kojima se ima uračunati, nama što vjerujemo u Onoga koji od mrtvih uskrisi Isusa, Gospodina našega, koji je predan za opacine naše i uskrišen radi našeg opravdanja.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Lk 4,18

Gospodin me posla blagovjesnikom biti siromasima, proglasiti sužnjima oslobođenje.

Evanđelje Mt 9,9-13

Ne dodoh zvati pravednike, nego grešnike.

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Isus, prolazeći, ugleda čovjeka zvanog Matej gdje sjedi u carinarnici. I kaže mu: »Pođi za mnom!« On usta i pođe za njim.

Dok je Isus bio u kući za stolom, gde, mnogi carinici i grešnici dođoše za stol s

James Tissot,
Pozivanje Mateja, 1886. – 1894.

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, po ljekovitim
otajstvima koja smo
primili daj da ozdravimo
od svoje zloće i hodimo
putem pravednosti, po
Kristu, Gospodinu našem.

MOLITVA VJERNIKA

U želji da uistinu spoznamo Boga te se puni
nade odazovemo njegovu pozivu na život
ispunjen vjerom i ljubavlju, skrušimo se te
iskrena srca zavapimo Bogu Ocu prošnjama:

1. Sveta Crkva, vjerna svome poslanju, nastoji doprijeti do svakoga čovjeka navještajem Radosne vijesti. Daj da nailazi na otvorena srca za prihvaćanje Krista kao svoga spasitelja, molimo te.
2. Crkvi su danas više nego ikad potrebni svećenici. Potakni mladiće da se, poput Mateja, hrabro odazovu tvome pozivu da budu pastiri tvoga vjernog stada, molimo te.
3. Mnogi su ljudi ranjeni grijehom i ne nalaze smisao života. Izliječi ih svojim milosrđem te ih uvedi u radost i puninu života u zajedništvu s tobom, molimo te.
4. Često prinosimo osobne žrtve poradi grijeha koje činimo. Daj da shvatimo kako istinsko obraćenje dolazi iz iskrena srca koje se daruje potrebitima, molimo te.
5. Duše pokojnih žude za tvojim milosrđem. Svojom ih ljubavlju obavij i uvedi u zajedništvo svih svetih u nebu, molimo te.

Bože, Oče svemogući, milostivo primi i usliši naše ponizne prošnje te nam udijeli da, obnovljeni snagom tvoje milosti, sve dublje živimo tvoje svete zapovijedi i postojano ustrajemo u tvojoj ljubavi. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

njime i njegovim učenicima. Vidjevši to, farizeji stanu govoriti: »Zašto vaš učitelj jede s carinicima i grešnicima?«

A on, čuvši to, reče: »Ne treba zdravima liječnika, nego bolesnima. Hajdete i proučite što znači: Milosrđe mi je milo, a ne žrtva. Ta ne dođoh zvati pravednike, nego grešnike.« Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	227	O silni, jaki Bože
ili	216	Krist nam je ljubav i život
Otpjevni psalam:	ŽV 6/2005	Onomu koji hodi stazama pravim
Prinosna:	267	Mir svoj, o Bože
ili	232	Gospode, primi
Pričesna:	186	Sva ljubavi mi, Isuse
	260	O da bude radost
	102	Evo dolazim, Gospodine
Završna:	175	O Srce, Sina Božjega

Zlatna nit kojom je Bog istkao i tka poziv ljudi na radost i na ljubav

Listajući Bibliju nailazimo na nit koja povezuje mnoštvo redaka u Svetom pismu, nit koja je pisana zlatnim slovima, a ujedno je to najsigurnija nit, neslomljiva nit koja nas povezuje s Bogom, ali i koja nas međusobno povezuje. Ta nit se očituje, pokazuje, istkana je i u današnjem prvom čitanju kao i u evanđelju. Doći ćemo do te niti. No pogledajmo prvo čitanje. Kako bismo ga razumjeli dobro je imati na pameti kako su sjeverno i južno kraljevstvo Izraela zaratili jer oni sa Sjevera nisu htjeli ostati vazali Asiriji dok su Judina plemena to htjela. Posljedice rata su bile štetne za sve. I tada se Izraelci, poput čovjeka kojega zadese poteškoće, koji se nađe u problemima iz kojih ne zna kako izaći van, vraćaju Bogu, njemu se utječu. Uvjereni su kako im samo Bog može donijeti mir. Žele se vratiti Bogu, no njihov povratak Bogu je trenutačan, nije iz dubine njihova bića, njihova srca. Oni bi htjeli molitvama i žrtvama, postovima, vratiti prema sebi Božju naklonost. I tada prorok Hošea donosi riječi zlatne niti: *Jer ljubav mi je mila, ne žrtva, poznavanje Boga, ne paljenice*. To je tako draga riječ i Isusu i to je nit koju danas pronalazimo i u evanđelju – nit milosrđa kojom smo satkani u krilu majčinu (Ps 139). Bog od nas traži ljubav, milosrđe, blizinu, a ne žrtve i paljenice, pokore i obećanja da ćemo se žrtvovati. Ljubav prema bližnjemu, ovdje i sada, tu gdje živimo – to je bogatstvo naše vjere. Jer ako živimo kao da smo pravednici tada isključujemo druge iz svojih odnosa. Bog nikada ne osuđuje čovjeka nego uvijek grijeh. Tako smo i mi pozvani osuditi grijeh, ali ne i grešnika.

Najkraći poziv za nasljedovanje

»Pođi za mnom!« On usta i pođe za njim. Poziv Mateja nije izvještaj koji nam želi reći, informirati, što se točno dogodilo

nego nam želi dati poruku danas, za nas. Poziv je sličan pozivu prvih četvorice učenika. Isus prolazi, vidi osobu koja obavlja svoj posao, svoje zvanje, poziva na nasljedovanje, i osoba sve ostavlja i slijedi Isusa. No ono što se razlikuje Mateja od ribara jest to što je on carinik. Omražen kod ljudi. Suradivao je s Rimljanima, uzimao porez te sebi ostavljao koliko je htio. Njegovo spasenje je gotovo nemoguće prema sudu njegovim sunarodnjaka. Trebao je vratiti ukradenu robu plus 20 posto od toga. No kako će vratiti kada niti sam nije znao koliko je uzео. Ono što znamo odavde jest koga zapravo Isus zove – one koji su odbačeni. Vrlo zanimljivo u ovom pozivu jest da se radi o novom stvaranju osobe – Isus kaže *Slijedi me*. On usta i pođe za njim. Vrlo učinkovita Božja Riječ. Rabini nisu prihvaćali među svoje učenike grešnike, siromahe, pastire, gubave, zločince. Isus ne poziva one koji zaslužuju nego one kojima je potrebno spasenje – upravo ove osobe Isus poziva k sebi. Poziv Mateja sličan je ozdravljenju oduzetog o kojem Matej priča malo prije u svom evanđelju.

Pogled ljubavi može ono što niti jedna druga sila ne može

Matejev pogled je čini se tako fiksiran, tako uperen u novac, u brojanje kao da ga niti jedna sila ne može odvojiti od tog njegovog zalijepljenog pogleda. Pogled i riječ Isusa Krista učinili su ono što nitko nije mogao zamisliti. Tek što je čuo riječi, ustaje i ide u Isusovu kuću gdje se susreće s drugima na večeri. Kako to da Isus zove Mateja, gdje ga želi dovesti? Na ovo nam odgovara drugi dio evanđelja. Pozvao ga je na slavlje. Poziv grešnika ne znači grđiti ih, nametati im na lice njihova nemoralna djela u koja su pali, ponižavati ih, pozivati ih na poštivanje zakona i obveza, nego prije svega navijestiti

Juan de Pareja, *Pozivanje sv. Mateja*, 1661.

im kako su pozvani u dvoranu gdje je slavlje, gdje je večera. Možda su iskusili razne užitke u životu, ali ne i istinsku radost koju Isus daruje. Isus upravo ove osobe želi uvesti u radost Božjega kraljevstva. U kojoj kući je bilo slavlje? Iz današnjeg evanđelja nije jasno jer se govori da je Isus bio u kući, dok nam evanđelist Marko jasno govori kako je Isus bio u svojoj kući. Divna poruka. Ne radi se o materijalnoj Isusovoj kući, nego o tome kako su kod Isusa svi dobro došli, svi su prihvaćeni. Sjediti s nekim za stolom ne znači samo nasititi se i napiti nego znači podijeliti s nekim prijateljstvo i zajedništvo. Ovo je bilo veliko iznenađenje za sve Židove jer za stol u kraljevstvu Božjem mogli su sjesti samo pravednici, pobožni, no Isus nam pokazuje nešto sasvim drugo.

»Iznenadit ćemo se tko se sve spasio«

I dolazimo do trećeg dijela evanđelja gdje Isus raspravlja s farizejima. Pravednici su žustri u ustanku protiv Isusa koji krši norme i pravila, koji ustaje protiv njihovog zakona. Što je to što je živciralo farizeje kada su vidjeli kako Isus postupa? Zsigurno ne to što je htio grešnika dovesti do pokajanja i do obraćenja. Kada bi se o tome radilo tada se farizeji zasigurno ne bi bunili. Isusova gesta imala je u sebi nezamislivu poruku za

židovski mentalitet: ne samo pravednicima nego svima je ponuđeno spasenje. Isusov odgovor na kritike je sročan u tri rečenice na koje nema dodatnog odgovora, nema replike. Citira staru izreku, u kojoj ima pomalo i ironije: »Ne treba zdravima liječnika, nego bolesnima«. Zatim navodi biblijski citat koji je možda najrevolucionarniji u cijelom evanđelju: »Hajdete i proučite što znači: Milosrđe mi je milo, a ne žrtva«. To je upravo ona nit koja se ponavlja u Svetom pismu, nit koja nas spašava, nit koja je tako čvrsta, čvršća od brončanih, zlatnih stupova, nit koja nas povezuje s Bogom. I treća rečenica: »Ta ne dođoh zvati pravednike, nego grešnike«. Negdje je zapisano kako ćemo se iznenaditi kada dođemo u raj, tko se sve spasio. Tko preživi – vidjet će.

Pogreška farizeja (čije ime i znači odijeljeni, sveti), jest u tome što su zamišljali Boga svetim, onim koji ne želi ništa imati sa grešnicima te oni misle da oponašaju Boga i daleko su od onih koji krše zakone, i još više od onih koji negiraju Boga. Svojim ponašanjem Isus ne pristaje biti dio njihove »politike«. I današnja zajednica vjernika je pozvana naviještati radosnu Isusovu vijest i nikoga ne otpisivati, ali isto tako i na nama je paziti da naviještamo Krista, Raspetoga i Uskrsnuloga.

Josip Bošnjaković

Hvaljen i slavljen dovijeka

Otpjevni psalam za svetkovinu Presvetog Trojstva

Cecilija Pleša

Ant.

Hva - ljen i slav - ljen do - - vije - ka!

Dn 3, 52.53.54.55.56

1. Blagoslovljen budi, Go - - - - spodine, Bože o - - ta - ca na - ših!
 2. Blagoslovljen budi u domu svete sla - ve svo - je!
 3. Blagoslovljen budi na prijestolju kra - - ljev - stva svo - ga!
 4. Blagoslovljen, ti što istražuješ bezdane i sjediš nad ke - ru - bi - - ma!
 5. Blagoslovljen budi na svo - du ne - be - skom!

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

CIJENA

26,00 €

Naručite novo izdanje

Božanskog časoslova za Božji puk

**isključivo na e-poštu:
narudzbe@hilp.hr**

Troškovi poštarine
nisu uračunati u cijenu.

**NOVO
IZDANJE!**

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 2 €. Inozemstvo: 4,23 €; 7,08 USD; 7,08 CAD; 8,46 AUD

Godišnja pretplata: 26 €. Inozemstvo: 55 €; 92 USD; 92 CAD; 110 AUD • BiH, SRB, MNE: 40 €

Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku:

Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo:

Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji